

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

toimintakertomus

2004

Kirjoittajat: Marjatta Huuskonen, Marja-Liisa Hyvönen, Tanja Koskela, Hillevi Kotiranta, Jarkko Mäntynen,
Janne Vilkuna, Pirjo Vuorinen

Kannen kuvat: Galvanometri (etukansi) ja vaaka (takakansi) ovat esillä opettajankoulutuslaitoksen fysiikanopetuksen historiaa esittelevässä vitriinissä, jonka yliopiston museo kokosi yliopiston päärakennukseen vuonna 2004. Esineet on hankittu OKL:n kokoelmiin kasvatusopillisen korkeakoulun aikana.

Kuvaaja: Tapani Kahila

Taitto: Marja-Liisa Hyvönen

SISÄLLYS

MUSEON JOHTOKUNTA VUONNA 2004	2
KUOHUVIINIÄ JA HIRVIKÄRPÄSIÄ	3
KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO	4
HENKILÖKUNTA	4
KOKOELMAT	6
NÄYTTELYTOIMINTA	9
RAKENNUSPERINTÖ	18
KOULUTUS	18
TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT	18
TOIMITILAT JA KALUSTEET	19
OPETUS, ESITELMÄT JA TAPAHTUMAT	20
TIEDOTUS	22
SIDOSRYHMÄT	22
MUU TOIMINTA	22
JULKAISUT	22
LUONNONTETEELLINEN OSASTO	24
HENKILÖKUNTA	24
KOKOELMAT	26
NÄYTTELYT	26
KÄVIJÄT	29
TAPAHTUMAT	29
TALOUS	29
SIDOSRYHMÄT	30
TIEDOTUS	30
KOKOUSTILAN KÄYTTÖ	32
KOULUTUS	32
TUTKIMUSYHTEISTYÖ	32
MUUTA YHTEISKUNNALLISTA PALVELUA	32
JULKAISUT JA ARTIKKELIT	33
KASVITETEELLINEN PUUTARHA	34
PUUTARHAN HOITO	34
ISTUTUKSET	36
KASVIKOKOELMAT	38
KUVA-ARKISTO	38
TUTKIMUS	38
MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA	38
TAPAHTUMAT	39
OPASTUS JA NEUVONTA	39

Liite 1: Kulttuurihistoriallinen ja luonnontieteellinen osasto, kävijät vuonna 2004

Liite 2: Kulttuurihistoriallisen ja luonnontieteellisen osaston kävijämäärät vuosina 2000–2004

Liite 3: Luonnontieteellinen osasto, kartunta eliöryhmittäin 2004

Liite 4: The Tacoma Opening of Transfigurations: Finns in Russian-America

Liite 5: Attending the Re-dedication of the *Transfiguration of Christ* in Sitka, October 17, 2004

MUSEON JOHTOKUNTA VUONNA 2004

Puheenjohtaja: professori Heikki Hanka
Sihteeri: hallintopäällikkö Matti Myllykoski

Jäsenet ja varajäsenet:
Kirjaston toimistopäällikkö Pirkko Audejev-Ojanen
(Kirjastonhoitaja Kaija Nygård)

Assistentti Jari Haimi
(Tutkija Heli Siitari)

Lehtori Lasse Hakkari
(Yliassistentti Veikko Salonen)

Suunnittelija Tellervo Helin
(Professori Annika Waenerberg)

Lehtori Jorma Ojala
(Lehtori Markku Käpylä)

Tutkija Jussi Päivinen
(Tutkija Esa Koskela)

Amanuessi Tuulikki Tuomainen
(Erikoistutkija Heikki Rantatupa)

Professori Pauli Vuolle
(Professori Toivo Nygård)

Professori Bo Lönnqvist
(Dosentti Pirjo Korkiakangas)

Konservaattori Jarkko Mäntynen
(Intendentti Pirjo Vuorinen)

Opiskelija Tanja Välisalo
(Opiskelija Milla Sinivuori)

Museon johtaja: museologian professori
Janne Vilkkuna
Museon varajohtaja: akatemitutkija,
dosentti Janne Kotiaho

KUOHUVIINIÄ JA HIRVIKÄRPÄSIÄ

Kertomusvuotta leimasi juhlan ja arjen vuorottelu. Yliopisto juhli monin tavoin korkeakoulun perustamisen 70-vuotisuutta. Museon päämääränä on jo vuosia ollut näyttelytoiminnan hajauttaminen eri puolille yliopistoa. Juhlavuosi tarjosi tähän erinomaisen mahdollisuuden, sillä jo olemassa olevien kahdeksan ”laitosnäyttelyn” jatkoksi valmistettiin peräti 15 uutta näyttelyä. Kokonaisuus sai nimekseen Tieteen tekemisen tarina. Kyseessä on eräänlainen esityöprojekti, koska nimeä tullaan aikaan käyttämään Seminarium-rakennukseen toteutettavassa uudessa perusnäyttelyssä. Laitosnäyttelyitä ei vain toteutettu ja avattu, vaan niiden vastaanotto ja yhteisöllinen merkityskin tutkittiin museologian opinnäytetyössä. Museon näyttelytoiminta sai toimintakertomusvuonna myös kansainvälistä ulottuvuutta, kun museon tuottama Vierailija Alaskasta -näyttely kiersi useassa Yhdysvaltain osavaltiossa.

Kuohuviiniä olisi ollut syytä nauttia myös, kun kulttuurihistoriallisen osaston pitkäaikaiset toiveet täyttyivät kesällä. Silloin hajallaan olevat olosuhteiltaan välttävät kokoelmien säilytystilat saatiin keskitetyksi asianmukaisiin tiloihin Opinkiven uudisrakennukseen.

Luonnontieteellisen osaston työskentely keskittyi edelleen marraskuussa 2002 avatun Keski-Suomen Luontomuseon toiminnan kehittämiseen. Kertomusvuonna perusnäyttelyssä torjuttiin (väärin)käsitystä museosta

hiljaisena paikkana hankkimalla näyttelyyn tusina luontoäänipistettä. Nyt museosta ei puutu ulvontaa, viserrystä eikä vaakuntaa! Näyttelyn suurin ”aukko” täyttyi kun multialaisen hirviporukan lahjoituksena saatiin syksyllä komea uroshirvi. Se teki hyvin seuraa tuhansine hirvikärpäsineen museon silloiselle perin ajankohtaiselle vaihtuvalle näyttelylle HirvIlloinen hirvikärpänen.

Syksyä profiloit myös yliopiston muun valtionhallinnon tavoin aloittama UPJ-prosessi. Kyseessä on valtion uusi palkkausjärjestelmä, jossa tiiviin koulutuksen jälkeen oli tarkoitus arvioida kevääseen 2005 mennessä nopeassa tempossa yksiköittäin esimiesten ja työntekijöiden yhteistyönä jokaisen viran vaatavuustaso ja jokaisen työntekijän henkilökohtainen asiantuntijuus.

UPJ-prosessin tuotteena oli tarkoitus saada aikaan vuonna 2005 myös kokonaiskäsitely sekä yksikön perimmäisistä päämääristä että työyhteisön vahvuuksista ja heikkouksista. Osittain samaa päämäärää varten rehtori perusti 24. maaliskuuta 2004 työryhmän laatimaan pitkäntähtäimen suunnitelmaa museon kehittämiseksi. Niin alkoi riipeä taival kohti Tiedemuseota. Mikä se on? Siitä lisää seuraavissa vuosikertomuksissa.

Janne Vilkkuna
museonjohtaja, museologian professori

KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Kulttuurihistoriallisella osastolla työskenteli neljä vakituista työntekijää, joista museomestari on luontomuseon kanssa yhteinen. Kokoelmatilojen muuttojen ja ennen kaikkea yliopiston juhluvuoden vuoksi tarvittiin runsaasti määräaikaista henkilökuntaa. Osastolla ja sen toimintaan liittyvissä tehtävissä työskenteli vuoden 2004 aikana yhteensä 28 henkilöä. Määräaikaisen henkilökunnan palkkaus järjestettiin laitosten ja tiedekuntien yhteistyöprojektien kautta. Lisäksi saatiin rahoitusta työministeriön kautta nuorten työharjoittelijoiden palkkaamiseen.

Vakinainen henkilökunta

Vuorinen Pirjo, intendentti
kulttuurihistoriallisen osaston toiminnasta vastaaminen, kokoelmat ja näyttelytoiminta, yliopiston taidekokoelmat, museologian opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjaaminen (museopedagogiikka ja dokumentointiprojektit), galleria Pinacothecan toiminnasta vastaaminen

Huuskonen Marjatta, osastosihteeri
henkilöstö- ja talousasiat, museokauppatoiminta
Jokinen Raili, valokuvausteknikko
kuvalaboratoriotyöt: filminkehitykset, vedokset ja reprokuvaus, kuva-arkistotyöt
Kahila Tapani, museomestari (yhteisesti luonnontieteellisen osaston kanssa)
näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, piirroksiset ja valokuvaajan tehtävät

Määräaikainen henkilökunta

1. Yliopiston varoin:
Hyvönen Marja-Liisa, tutkimusassistentti
1.1.–15.4. Tahko Pihkalan projektissa valokuvakokoelman dokumentointi, 16.4.–31.5. ja viestinnän varoin 1.6.–30.11. yliopiston juhluvuoden julkaisun toimittaminen
Melaranta Hanna-Kaisa, tutkimusapulainen
1.1.–29.2. Tieteen tekemisen tarinoita -yliopiston juhluvuoden laitosnäyttelyprojektin koordinaattori

Sirén Annina, 26.7.–5.9.

Tieteen toinen sukupuoli -näyttelyn koordinoiminen, pystyttäminen ja tiedottaminen (kirjaston varoin)

Välisalo Tanja, 23.8.–8.10.

Musiikin laitoksen vitriinien suunnittelu ja pystytys (humanistisen tiedekunnan varoin)

2. Työmarkkinatuella (työelämävalmennus/työharjoittelu)

Heikkinen Tiina, 11.10.–19.11.

Tutkimusaineiston kokoamista haastatteleamalla, avustamista kokoelmien hoidossa ja osallistumista näyttelyiden pystytykseen

Häkkinen Ville, 7.–20.6. ja 12.–30.7.

Avustamista kokoelmien muutossa, järjestelyssä ja hoidossa sekä luetteloinnissa

Jalonen Ville, 1.1.–15.4.

Avustamista kokoelmien järjestämisessä ja luetteloinnissa, näyttelyiden pystytyksessä ja taidekokoelmien ripustamisessa

Jurvanen Juha-Pekka, 29.6.–30.9.

Avustamista kokoelmien luetteloinnissa ja järjestämisessä, näyttelyiden pystytyksessä ja taidekokoelmien ripustamisessa

Kaasalainen Ville, 22.3.–31.7.

Avustamista kokoelmien muutossa, järjestelyssä ja hoidossa sekä luetteloinnissa

Kahila Sanna, 1.1.–18.5.

Avustamista kokoelmien järjestelyssä ja muissa museon tehtävissä

Kalmari Niina, 1.1.–18.2.

Taidekokoelmien sijoittaminen ja hoitaminen, luettelointi ja inventointi

Mustonen Teija, 15.9.–31.12.

Avustamista kokoelmien järjestelyssä ja luetteloinnissa.

Partanen Sinikka, 1.4.–31.5. ja 23.8.–17.12.

Osallistunut kokoelmien hoitoon ja luettelointiin, museokaupan myyntityöhön, lapsiryhmien opastukseen, näyttelyiden huoltoon ja purkamiseen

Pentikäinen Tuomas, 1.1.–31.7.

Avustanut museon kokoelmien muutossa, järjestämisessä, hoidossa ja luetteloinnissa, taideteosten ripustamisessa sekä museon atk-tietokannan päivittämisessä

Raita Elisa, 1.1.–14.2.

Kokoelmien järjestämistä ja hoitoa, avustamista näyttelyiden pystyttämisessä.

Ruokolainen Tanja, 12.1.–11.4. ja 1.–30.9.

Seminaarinmäen pienoismallin (rakennuksineen) suunnittelu ja kehittäminen

Turunen Arja, 14.6.–15.9.

Osallistunut Tieteen toinen sukupuoli -näyttelyn suunnitteluun, toteuttamiseen ja tiedotukseen

Varis Toni, 30.8.–29.10.

Avustanut kokoelmien järjestelyssä ja luetteloinnissa sekä muissa museon tehtävissä

3. Museologian harjoittelijat

Panhelainen Olli, 17.5.–30.6.

Avustamista kokoelmien muutossa, järjestelyssä, luetteloinnissa ja hoidossa.

Uimonen Heli, 24.5.–11.6. ja 23.6.–16.7.

esineiden ja valokuvien luettelointia ja kokoelmien järjestelyä

Kampusopastukset:

Bovellan Ulla, Elonheimo Riitta, Laine Sari, Luokola Elina, Mäkinen Matti, Riitijoki Terhi, Ruuska Merja, Utunen Tuuli

Viikonloppupäivystyksiä ovat harjoittelijoiden lisäksi hoitaneet: Itkonen Laura, Kahila Sanna, Mäkipelkola Riikka

Duo-tietokoneohjelman suunnittelu ja kehittäminen:

Nurminen Miika

Näyttelytekstien käännöstyöt:

Hurmerinta Sami

KOKOELMAT

Kokoelmatilat kohentuivat

Kokoelmat karttuivat vuoden aikana 129 päänumerolla. Museon diariossa oli vuoden 2004 lopussa yhteensä 3367 päänumeroa. Pääpaino keräystoiminnassa oli seminaari- ja korkeakouluaian aineiston kokoamisessa sekä yliopiston nykypäivän tallentamisessa.

Yliopiston juhlavuoden julkaisu- ja näyttelyprojektien vuoksi kokoelmia kartutettiin aktiivisesti yliopiston ja kasvatustieteellisen korkeakoulun tutkimus- ja opetustyöhön liittyvillä esineillä, kuvilla, arkistomateriaalilla sekä muistitiedolla. Erityisesti keskityttiin muistitiedon kokoamiseen jo eläkkeelle jääneiltä yliopistolaisilta. Yhteensä haastateltiin vuosien 2003 ja 2004 aikana noin viittäkymmentä henkilöä, joiden haastattelut tallennettiin museon kokoelmiin.

Vuoden aikana jatkettiin vuonna 2003 alkanutta päärakennuksen kokoelmatilojen järjestämistä. Päärakennuksen peruskorjauksen vuoksi evakossa olleita esinekokoelmia ja arkistomateriaalia inventoitiin, puhdistettiin ja sijoitettiin uudelleen. Merkittävä tilamuutos oli Opinkiven pohjakerroksen saaminen museon kulttuurihistoriallisen osaston käyttöön. Tiloihin siirrettiin kesän ja syksyn kuluessa kokoelmiin kuuluvia huonekaluja sekä tutkimus- ja opetusvälineitä. Tilojen koko on noin 340 neliötä, ja ne kunnostettiin yliopilaskunnan toimesta vastaamaan arkistovaatimuksia. Tiloihin hankittiin yliopiston tilapalvelun kautta uudet metallihyllyt sekä liukuhylljärjestelmä lähinnä arkistomateriaalia varten. Taideteoksien säilyttämistä varten tilaan hankittiin verkkoseinät.

Toimintakertomusvuoden laajin lahjoitus oli Väinö ja Niini-Marja Valorinnan jälkeläisten lahjoittama kokoelma, joka sisältää Valorintojen opiskeluun Jyväskylän seminaarissa 1900-luvun alkupuolella liittyvää materiaalia sekä kansakoulutarkastaja Väinö Valorinnan elämäntyöhön liittyvää aineistoa, kuten luonnoksia ja luonnosvihkoja, kirjeitä, päiväkirja-aineistoja, lehtileikkeitä, oppikirjoja ja muita painotuotteita sekä julkaisemattomia käsikirjoituksia ja pöytäkirjoja. Väi-

Opinkiven pohjakerroksesta saatiin noin 340 m² tilat museon kulttuurihistoriallisen osaston käyttöön. Tiloihin hankittiin yliopiston tilapalvelun kautta uudet metallihyllyt sekä liukuhylljärjestelmä lähinnä arkistomateriaalia varten. Opinkiveen siirrettiin kokoelmiin kuuluvia huonekaluja sekä tutkimus- ja opetusvälineitä. Alakuvassa harjoittelijat Ville Kaasalainen ja Tuomas Pentikäinen sijoittavat esineitä Opinkiven hyllyihin. Kuvat: Tapani Kahila.

Toimintakertomusvuoden laajin lahjoitus oli Väinö ja Niini-Marja Valorinnan jälkeläisten lahjoittama kokoelma, joka sisältää mm. Valorintojen opiskeluun Jyväskylän seminaarissa 1900-luvun alkupuolella liittyvää materiaalia sekä kansakoulutarkastaja Väinö Valorinnan elämäntyöhön liittyvää aineistoa.

nö Valorinnan elämäntyö liittyy vahvasti 1900-luvun alkupuolen koulujen taidekasvatustyön uudistukseen, jota Valorinta edisti mm. yhdessä seminaarin lehtori arkitehti Yrjö Blomstedtin kanssa. Valorinnan suvun lahjoitus ajoittui museon kannalta erinomaisesti, sillä vuoden aikana tutkija Marjo-Riitta Simpanen dokumentoi ja analysoi Keski-Suomen kulttuurirahaston apurahalla Jyväskylän Maakunta-arkistossa olevat Jyväskylän seminaarin, seminaarin toverikunnan ja Yrjö Blomstedtin arkistot Suomalaisen koulun kuvataideopetuksen keskiuomalaiset juuret -tutkimusta ja julkaisua varten. Lisäksi dokumentoitiin seminaarin kuvaamataidon lehtorin Rauha Sauramo Oksasen jäämistö, Museoviraston kuva-arkisto sekä Keski-Suomen museossa säilytettävät oppilastyöt.

Toinen merkittävä lahjoitus oli Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulusta vuonna 1950 valmistuneen kurssin luovuttama kurssin historiikki sekä naisopiskelijoiden kiertokirjeaineisto. Materiaali luovutettiin museolle alumniryhdistys JYKYSin vuosikokouksessa yliopistopäivillä 23.10.

Lauri ”Tahko” Pihkalan kuvakokoelman yleisurheilukuvien luettelointi- ja tunnistustyötä jatkettiin. Projektin aikana dokumentoitiin noin 500 kuvakokoelman urheilukuvaa. Tunnistamattomista kuvista toteutettiin omat nettisivut. Sivuja pääsee selaamaan ja tietoja kirjaamaan museolta saatavan salasanan kautta. Tällä hetkellä sivuilla on noin 150 yleisurheilukuvaa, joihin etsitään tunnistustietoja.

Taidekokoelmille uusi hallinnointiohjelma

Taidekokoelmien hallinnoinnin parantamiseksi museo ryhtyi valmistelemaan uuden kokoelmaohjelman rakentamista. Työtä ehdotettiin yliopiston tietotekniikan laitoksen sovellusprojektiksi. Esitys hyväksyttiin laitoksen syksyn opintosuunnitelmaan, ja laitoksen opiskelijat ryhtyivät työstämään projektityönään uutta Windows-versiota vanhasta DOS-pohjaisesta TATE-taideteosohjelmasta. Ohjelma tulee toimimaan rinnakkaisohjelmaksi museossa käytössä olevalle Duo-ohjelmalle, jonka on

suunnitellut Miika Nurminen. Tare-projektin toteuttivat opiskelijat Rauno Koskinen, Mikko Meriläinen, Heikki Nevala ja Mikko Vilenius. Ohjelman käytettävyyttä arvioivat omansa opinnäytteenään Maarit Nurkka ja Sanna Saarikko. Projektin vastaavina ohjaajina toimivat Hilikka Heikkilä ja Lari Kannisto sekä teknisenä ohjaajana Vesa Tanhua-Tyrkkö tietotekniikan laitokselta. Tilaajan edustajina olivat Pirjo Vuorinen ja Miika Nurminen museolta. Projektiryhmä kokoontui kerran viikossa, ja prototyyppi saatiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Ohjelman kehittelyä jatketaan vuoden 2005 aikana.

Yliopiston taidekokoelmat karttuivat viidellä uudella teoksella. Vuoden aikana hankittiin Jaakko Valon teokset Valkoinen valta I ja III sekä Markku Könkkölän kolme valokuvaa Kultainen torvi, Lyhdyt yhdessä ja Kierrot portaat. Taidehankintamäärärahat sisältyvät yliopiston kulttuuritoimikunnan budjettiin. Jaakko Valon teokset sijoitettiin Opinkiveen KTL:n tiloihin. Könkkölän teokset tultaneen sijoittamaan Mattilanniemeen. Vuoden aikana sijoitettiin useita Riitta Uusitalolta lahjoituksena saatuja teoksia Mattilanniemen luentosaloihin ja Opinkiven portaikkoon. Kesällä 2004 uusittiin teosten nimikylttejä. Valtion taideteoskokoelmaan kuuluvat teokset Raimo Utriaisens Hämärän hehku ja Kari Huhtamon metalliveistos N:o 7632 sijoitettiin Ylistönrinteelle uuden Nano Science Centerin tiloihin.

Tissarin taidekokoelmasta lainattiin syyskuussa Otto Mäkilän teos Outo maa Turkuun Aboa Vetus & Ars Novan näyttelyyn. Tissarin taidekokoelma on edelleen varastoituna, koska sille ei ole löytynyt omaa näyttelytilaa.

Ylistönrinteen veistoskilpailun voittanut Kimmo Schroderus on vuoden aikana työstänyt omaa teostaan, jonka arvioitu valmistumisaika on 2006. Se tuli taivaalta -niminen työ on saanut työstöprojektin aikana uuden nimen Hyöky.

Tulipalon jäljiltä konservoitu Fredriksonin taidekokoelma avattiin yleisölle maaliskuussa 2004. Kokoelman avasivat rehtori Aino Sallinen, läänintaitelijä Hannu Castrén ja intendentti Erkki Fredrikson. Kuva: Pirjo Vuorinen.

Eero ja Erkki Fredriksonin säätion taidekokoelma

Puutarhurin taloon sijoitettu Eero ja Erkki Fredriksonin säätion taidekokoelma konservoitiin kesän 2003 tulipalon aiheuttamien noki- ja vesivaurioiden vuoksi. Konservoinnin toteutti konservattori Jaana Paulus. Teosten vakuutus kattoi konservointikulut. Konservoidut työt palautuivat yliopistolle tammikuussa 2004, ja ne sijoitettiin aluksi yliopiston holviin odottamaan Puutarhurin talon tulipalon aiheuttamien vaurioiden korjauksien valmistumista. Teokset ripustettiin uudelleen peruskorjattuun rakennukseen kevään 2004 aikana taidehistorian

opiskelijoiden opinnäytetyönä. Kokoelma avattiin yleisölle 25.3. Kokoelman yleisöopastuksia järjestettiin mm. Flooran päivänä 13.5., jolloin intendentti Erkki Fredrikson esitteli säätiön omistamaa kokoelmaa. Kokoelmaan ovat tutustuneet vuoden aikana useat koululais- ja aikuisryhmät.

Aallon rakennusten huonekalujen inventointi ja kunnostaminen

Syksyllä 2002 aloitettiin kaikkien Aallon suunnitelmien rakennusten vanhimman huonekaluaineiston luettelointi. Luetteloinnin suoritti FM Arja Turunen yliopiston tilapalvelun (yliopiston rakennukset) ja ylioppilaskunnan (ylioppilastalo) rahoituksella. Luetteloinnin perustana ovat arkkitehti Päivi Lukkarisen tekemät Aallon rakennusten kalusteinventoinnit. Luettelosta on ollut apua, kun vuoden 2004 aikana kunnostettiin päärakennuksen vanha ATK-luokka, X-rakennukseen johtavan yhdyskäytävän varrella oleva seminaarihuone sekä Aallon lukusalin parven työpisteet. Kunnostustyöryhmään kuuluivat OKL:n (Jorma Ojala, Päivi Hökkä), tilapalvelun (Jani Virtanen) ja museon (Pirjo Vuorinen) edustajat. Sisustussuunnitelman laati ARK-Kantoselta arkkitehti Mia Raappana, ja huonekalut kunnosti puuseppä Erkki Toivainen. Uudishankintojen lisäksi tiloihin kunnostettiin Artekin sekä muita 1950-luvulla rakennukseen hankittuja huonekaluja.

Museo oli mukana myös vanhan harjoituskoulun peruskorjattujen tilojen huonekalujen kunnostuksen suunnittelussa. Rakennukseen muutti varhaiskasvatuksen laitos, jonka avajaisia uusissa tiloissa vietettiin 7.4. Periaatteena on ollut kunnostaa ja ottaa käyttöön yliopiston varastoista kuhunkin tilaan alun perin suunniteltua irtaimistoa. Tämä toiminta palvelee parhaiten kestävä kehitystä ja alueen rakennussuojelun päämääriä, lisää tilojen arkkitehtonista ja kulttuurihistoriallista arvoa sekä viihtyisyyttä.

Yliopiston kirjastossa järjestetty Tieteen toinen sukupuoli -näyttely oli Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustamisen 70-vuotisjuhlavuoden päänäyttely. Näyttely oli esillä 8.9.2004 alkaen. Kuva: Tapani Kahila.

NÄYTTELYTOIMINTA

Juhlavuosi tuotti laitosnäyttelyitä ja julkaisuja

Yliopiston juhluvuosi, Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustamisen 70-vuotisjuhlavuosi, työllisti museota runsaasti. Juhlavuoden järjestelyistä vastasi työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi vararehtori Paula Määttä. Museon edustajana työryhmässä oli Pirjo Vuorinen. Juhlavuoden julkaisua varten toimi oma työryhmänsä, johon kuuluivat Paula Määttä, Liisa Harjula, Marja-Liisa Hyvönen, Pirjo Vuorinen sekä historian ja etnologian laitokselta Pirjo Korkiakangas ja Heli Valtonen. Museon kaikissa näyttelyprojekteissa oli mukana museologian opiskelijoita, joten museo toimi myös tässä muodossa oppiaineen opetusmuseona.

Seminarium-rakennukseen peruskorjauksen jälkeen rakennettavan pysyvän näyttelyn uudistamisprojekti aloitettiin jo syksyn 2003 aikana. Projektia jatkettiin vuonna 2004, ja työn tuloksena toteutettiin yliopiston

museon uuden perusnäyttelyn Tieteen tekemisen tarina -projektin ensimmäinen vaihe. Ensimmäisen vaiheen aikana tarkoituksena oli koota eri tieteenalojen vaiheita esittelevä, laitoksille hajautettu näyttelykokonaisuus. Projekti toteutettiin yhteistyössä tiedekuntien ja erillislaitosten kanssa, jotka suhtautuivat hankkeeseen positii-visesti. Taide- ja tiedesäätiön tukeman hankkeen koordinaattorina toimi FM Hanna-Kaisa Melaranta. Laitosnäyttelyiden kokoamista varten lähetettiin laitosjohtajille helmikuussa kirje, jossa pyydettiin tietoja eri oppiaineiden ja laitosten historiaa kuvaavasta aineistoista. Samalla kartoitettiin avaininformantteja, joita haastatteleamalla voitaisiin kerätä lisää materiaalia. Laitosjohtajia pyydettiin lähettämään tietoa siitä, millaista materiaalia laitoksilta löytyy (valo- ja diakuvat, nauhoitteet, arkistoaineistot, filminauhut, vanhat laitteet). Lisäksi toivottiin luetteloa niistä henkilöistä, joilla katsotaan olevan olennaista tietoa oppiaineen ja laitoksen historiasta. Aineiston perusteella ryhdyttiin kokoamaan näyttelykokonaisuutta, joka hajautettiin jokaisen projektista kiinnostuneen laitoksen omiin tiloihin.

Näyttelykokonaisuus oli lähes valmiina vuoden 2004 tiedepäivään mennessä, jolloin pääosa viidestätoista näyttelystä tai näyttelyvitriinistä avattiin yleisölle. Myös hankkeen aikana kartoitettua ja koottua eri tieteenalojen vaiheisiin liittyvää laitoksilla olevaa aineistoa tullaan tarvitsemaan, kun varsinainen Jyväskylän yliopiston Tieteen tekemisen tarina -näyttely rakennetaan Seminarium-rakennukseen peruskorjauksen yhteydessä vuosina 2007–2008.

Juhlavuoden laitosnäyttelyt

Suurin osa nyt kootuista näyttelyistä/näyttelyvitriineistä on pysyviä:

- § ATK-keskus, A-talon aula, Mattilanniemi
- § Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ambiotica, Ylistönrinne
- § Erityispedagogiikan laitos, PiB-talon iso luentosali, Pitkäkatu
- § Kielikeskus, Oppio, 2. kerros
- § Koulutuksen tutkimuslaitos, Opinkiven aula
- § Liikuntatieteellinen tiedekunta, Liikunta, 2. kerros

Yliopiston museon vuonna 2004 kokoamia vitriinejä. Vasemmalla sivulla vitriini Oppiosta ja Koulutuksen tutkimuslaitoksesta sekä yksityiskohta normaalikoulun vitriinistä. Oikealla sivulla P. J. Hannikaisen elämäntyötä esittelevät vitriinit, normaalikoulun luonnontiedon vitriini sekä yksityiskohta OKL:n liikunnanopetusvitriinistä U2-rakennuksesta. Kuvat: Tapani Kahila.

- \$ Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, Agoran aula
- \$ Musiikin laitos, Musica, 2. kerros
- \$ Normaalikoulu, Normaalikoulun ala-asteen aula
- \$ OKL:n fysiikan opetusvälineet, päärakennus, huoneen C 118 viereinen käytävä
- \$ OKL:n kuvaamataidonopetuksen vaiheita, päärakennus, 4. kerros
- \$ OKL:n liikunnanopetus, U2
- \$ Opettajankoulutuksen vaiheita Jyväskylässä, päärakennus, 3. kerros
- \$ Seminaarinmäen naiset -näyttely, päärakennus
- \$ Varhaiskasvatuksen laitos, vanha Norssi, 1. kerros

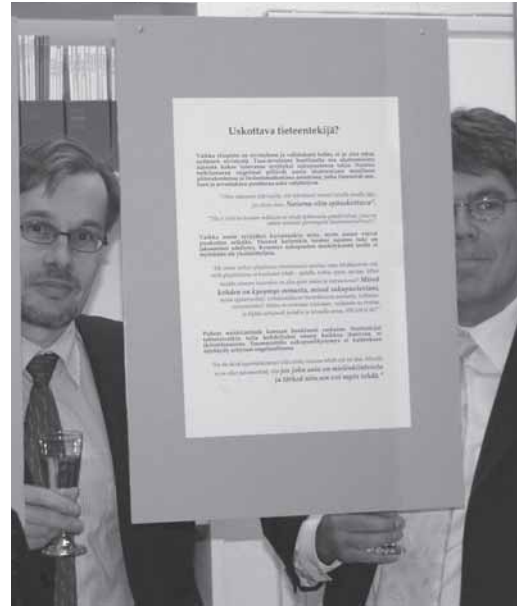
Museo oli mukana myös P. J. Hannikaisen 150-vuotisjuhlavuoden järjestelyissä kokoamalla Seminarium-rakennukseen pienen kahden vitriinin näyttelykokonaisuuden, joka esitteli Hannikaisen elämäntyötä seminaarin lehtorina. Näyttely valmistui mieskuoro Sirkkojen järjestämän Hannikaisen juhlavuoden konsertin yhtey-

teen 5.12. Lisäksi koottiin posterinäyttelyt Lozzin ja G-rakennuksen vaiheista.

Museon aikaisemmin kokoamia laitosnäyttelyitä:

- \$ Educa, 1. ja 2. kerros
Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- \$ Historica, 1. ja 2. kerros
Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- \$ Liikunta, 2. kerros
Tahko Pihkalan työhuone
- \$ Niilo Mäki Instituutti (Asemakatu 4)
professori Niilo Mäen elämäntyötä esittelevä vitriininäyttely
- \$ Rehtoraatti
yliopiston eri tiedekuntien vaiheita ja toimintaa, rehtorin viittaa ja käytyjä sekä yliopiston saamia mitaleja ja lahjoja esittelevät vitriinit
- \$ Rentukka (Taitoniekantie 9)
ravintola Rentukan vaiheista kertova näyttely
- \$ Tapiolan päiväkotiki (Kalervonkatu 12)
päiväkodin historiasta kertova näyttely
- \$ Yliopistopainon vitriini

Juhlavuoden julkaisu Harvinaisesta moninaiseksi julkistettiin 17.11. yliopiston Ex Libris -näyttelytilassa. Vas. ylh. kuvassa vasemmalta kirjoittajat Sirkka Heiskanen-Mäkelä, Marja Kokko, Liisa Harjula, Marja-Liisa Hyvönen ja Raija Julkunen sekä juhlavuosityöryhmän puheenjohtaja, vararehtori Paula Määttä. Oik. ylh. julkistamistilaisuuteen osallistui myös yliopiston hallitus. Kuvassa hallituksen jäsenet dekaanit Jaakko Pehkonen taloustieteiden tiedekunnasta ja Jukka Heikkilä informaatioteknologian tiedekunnasta. Alakuvassa Tieteen toinen sukupuoli -näyttelyä toteuttamassa olleet Arja Turunen ja Annina Sirén. Kuvat: JY/viestintä/Tarja Vänskä-Kauhanen ja Marja-Liisa Hyvönen.

Naisten kouluttautumisen vaiheita

Juhlavuoden eräänä keskeisenä teemana oli naisten kouluttautumisen vaiheiden dokumentointi. Aiheesta koottiin posterinäyttely Jo Jyväskylän seminaarin perustamisen 140-vuotisjuhluvuoden 2003 yhteyteen, joita vietettiin OKL:n toimesta. Vuoden 2004 aikana tätä projektia jatkettiin ja tuloksena syntyi juhluvuoden julkaisu Harvinaisesta moninaiseksi sekä yliopiston kirjastoon koottu Tieteen toinen sukupuoli -näyttely. Julkaisun toimittivat Marja-Liisa Hyvönen ja Liisa Harjula. Kirjoittajiksi kutsuttiin toimittajien lisäksi Sirkka Heiskanen-Mäkelä, Raija Julkunen ja Marja Kokko. Alkusanat kirjoitti rehtori Aino Sallinen ja esipuheen vararehtori Paula Määttä. Julkaisun artikkeleissa Jyväskylän seminaarissa, korkeakoulussa ja yliopistossa opiskelleita naisia tarkastellaan erilaisista näkökulmista: oppilaitoksen vaihei-

den ja seminaarista valmistuneiden kansallisten merkkihenkilöiden ohella esille tulevat Jyväskylän yliopistossa tohtoreiksi väitelleiden kokemukset ja yliopisto työyhteisönä. Harvinaisesta moninaiseksi -julkaisu julkaistiin 17.11. Juhlavuoden julkaisun ohessa yliopiston tasaveroimikunta kokosi Riitta Koikkalaisen toimittaman julkaisun Koettu kampus, joka julkaistiin 23.11. Molemmat julkaisut julkaistiin yliopiston museon julkaisusarjassa.

Juhlavuoden julkaisun ohella koottiin yliopiston kirjaston Ex Libris -näyttelytilaan juhluvuoden näyttely Tieteen toinen sukupuoli. Näyttelytyöryhmään kuuluivat Annina Sirén, Arja Turunen, Pirjo Vuorinen, Marja-Liisa Hyvönen, Pirkko Audejev-Ojanen ja Tapani Kahila. Näyttelyn tarkoituksena oli nostaa esiin Jyväskylän yliopistossa väitteet naiset. Näyttely tarkasteli akateemista maailmaa naisten näkökulmasta; sen aiheina olivat väitöskirjan tekeminen ja tohtoriuden merkitys, naisten asema tiedeyhteisössä sekä tutkijan työn ja perhe-elämän yhdistäminen. Näyttely koottiin tutkija Raija Julkusen kokoaman haastatteluaineiston pohjalta, josta myöhemmin valmistui Julkusen juhla kirja Hullua rakkautta ja sopimustohtoreita. Omakohtaisen näkökulman tohtoriuteen toi 12 eri alan naistohtorin kuvaus motiiveistaan lähteä suorittamaan tohtorin tutkintoa, myöhemmistä uransa vaiheista ja väitöskirjan merkityksestä heidän elämälleen. Näyttely avattiin yliopiston syyslukukauden avajaispäivänä 8.9. Näyttelyyn liittyy verkkonäyttelyosuus, joka löytyy osoitteesta www.jyu.fi/tdk/museo/naistohtorit/tieteen_toinen_sukupuoli.htm. Näyttely oli myös osa yliopiston museon Tieteen tekemisen tarina -näyttelyprojektia.

Suomessa restauroitu Alaskan Sitkan luterilaiselle kirkolle kuuluva B.A. Godenhjelmin alttarimaalaus Kristuksen kirkastus palautettiin Yhdysvaltoihin tammikuussa 2004. Ennen pakkaamista taulu kuvattiin yliopiston museossa. Kuvaamassa museomestari Tapani Kahila, taulua pitelemässä harjoittelijat Tuomas Pentikäinen ja Ville Jalonen. Kuvat: Pirjo Vuorinen.

Yliopiston museon tuottama Vierailija Alaskasta -näyttely kiersi yhdessä B.A. Godenhjelmin alttaritaulun kanssa eri puolilla Yhdysvaltoja. Kohteita olivat mm. Evangelical Lutheran Church America Headquarters Chicagossa ja Nordic Heritage Museum Seattlessa. Kuvat: Michael Meier (Chicago) ja Norman Westerberg (Seattle).

Perusnäyttely

Seminarium-rakennuksen peruskorjausta odotellessa museo on pitänyt avoinna Opiksi ja huviksi -näyttelyä, joka rakennettiin vuonna 2000 museon 100-vuotisjuhlanäyttelyksi. Näyttely oli avoinna tiistaista perjantaihin klo 9–15 sekä lauantaisin klo 12–15, ryhmille sopimuksen mukaan myös muina aikoina. Osaston kokoelmiin ja näyttelyihin S-rakennuksessa tutustui 4042 kävijää.

Godenhjelm-näyttely kiersi Yhdysvalloissa

Museo osallistui yhdessä Taikun ja yhdysvaltalaisen yhteistyökumppaneiden kanssa Vierailija Alaskasta -näyttelyn kierrättämiseen Yhdysvalloissa. Näyttelyä organisoivat Yhdysvalloissa professori Brian B. Magnusson ja kunniakonsuli emeritus Norman Westerberg. Suomessa näyttelyn organisaattoreina toimivat professori Heikki Hanka, tutkija Maria Enckell, intendentti Pirjo Vuorinen ja tutkimusassistentti Marja-Liisa Hyvönen. Näyttely kiersi noin puolen vuoden ajan eri puolilla Yhdysvaltoja, ja se kokosi yhteen runsaasti yleisöä tutustumaan amerikkalaisten, venäläisten, skandi-

naavien ja balttien yhteiseen historiaan. Kiertueen aikana näyttelyn näkivät useat sadat ihmiset kussakin kohteessa.

Yhdysvaltain näyttelykohteita puolen vuoden aikana olivat Finlandia University Hancockissa Michiganissa helmi-maaliskuussa, Evangelical Lutheran Church America Headquarters Chicagossa Illinoisissa huhtikuussa, American Swedish Institute Minneapolisissa Minnesotassa toukokuussa, Karpeles Manuscript Museum Tacomaissa 6.6.–27.6. Washingtonissa ja Nordic Heritage Museum Seattlessa 1.7.–15.8. Tacoman näyttelytyöryhmä järjesti 30.8. United Lutheran -kirkossa projektin päätöstilaisuuden, jossa luennoi Heikki Hanka. Näyttelymateriaalia toimitettiin myös FinnFest 2004 järjestäjille Floridaan. Näyttelykierroksen jälkeen alttaritaulu palasi takaisin Alaskan Sitkaan, jossa se otettiin vastaan Sitkan luterilaisen seurakunnan kirkossa juhlijumalpalveluksessa Celebrating Shared History 17.10. Suomea tilaisuudessa edustivat kunniakonsuli emeritus Norman Westerberg ja Suomen sukututkimusseuran toiminnanjohtaja Leif Methner. Toimintakertomuksen liitteenä ovat Norman Westerbergin ja Brian B. Mag-

Näyttelykierroksen jälkeen alttaritaulu palasi takaisin Alaskan Sitkan luterilaiseen kirkkoon, jossa se otettiin vastaan juhla jumalanpalveluksessa 17.10. Kuvissa oikealla myös Sitkan luterilainen kirkko ja sen pastori James Drury. Kuvat: Leif Methner.

nussonin kuvaukset Tacoman näyttelyn ja Sitkan juhla-jumalanpalveluksen tunnelmista.

Näyttelykierrosta varten valmistettiin julkaisu *Transfigurations – Finns in Russian America*, jota myytiin kussakin näyttelypaikassa sekä mm. Suomen sukututkimusseuran postimyynnin kautta seuran sivuilla osoitteessa sss.genealogia.fi/kauppa/kauppa00s.htm. Julkaisun painokuluihin saatiin tukea Svenska litteratursällskapetilta. Näyttelystä ja julkaisusta tiedotettiin ja kirjoitettiin lukuisissa yhdysvaltalaisissa sanomalehdissä ja julkaisuissa. Godenhjelm-näyttelyprojektin verkkosivut löytyvät osoitteesta www.jyu.fi/tdk/museo/godenhjelm.html.

Pinacotheca-näyttelyryhmä

Galleria Pinacothecan toiminta liittyy museologian, taidehistorian ja taidekasvatuksen opetukseen. Järjestämällä galleriassa näyttelyitä alan opiskelijat pääsevät harjoittelemaan käytännön näyttelytoimintaa. Ryhmään otetaan vuosittain noin 15 opiskelijaa. Ryhmän vetäjänä toimii museon intendentti.

Vuonna 2004 opiskelijat osallistuivat myös yliopiston juhluvuoden laitosnäyttelyprojekteihin. Lisäksi ryhmäläiset olivat mukana kokoamassa yliopiston kieli-keskuksen järjestämää DDR:n vaiheita esittelevää näyttelyä päärakennukseen, Chydenius instituutin kokoamaa Andreas Chydenius -näyttelyä Agorassa sekä Isa Asp -näyttelyä yliopiston kirjastossa sekä P. J. Hannikaisen elämäntyötä esittelevää näyttelyä Seminarium-rakennuksessa. Pinacothecan näyttelyistä on pyritty kokoamaan myös esittelyt nettiin, ja ne löytyvät museon osoitteesta www.jyu.fi/tdk/museo,

Galleria Pinacothecan näyttelyt vuonna 2004

- \$ Leena-Maija Kontula: Perspektiivipelitila – kaleidoskooppisia muunnelmia, 13.11.2003–9.1.2004
- \$ Kirsi Murtosaari: Special ones 5.2.–12.3.
- \$ Liisa Malkamo: Grande Ovale 18.3.–23.4.
- \$ Tuomo Takala: Alkukuvia alitajunnasta 29.4.–21.5.
- \$ Muuntokoulutuksen opiskelijoiden näyttely IN OUT 27.5.–18.6.

Kuva ylh. Jyväskylän seminaarissa opiskelleen ensimmäisen suomenkielisen naisrunoilijan Isa Aspin muistomerkin paljastustilaisuus oli 30.1.2004. Pronssivalun Aino Merikari-Ketolan kipsistä valmisti kuvaveistäjä Timo Kara. Kuva alh. Veistos sijoitettiin yliopiston kirjastoon museon kokoaman Isa Aspin elämäntyötä esittelevän pienoistöytteen yhteyteen. Kuvat: Pirjo Vuorinen ja Tapani Kahila.

- \$ Johanna Jormakka ja Marja-Leena Pulkkinen: Tähtitaivaan alla 24.6.–24.9.
- \$ Riikka Mäkikoskela: Maisemia 30.9.–29.10.
- \$ Kati Karvonen: Pinnan alla 4.11.–10.12.
- \$ Sirpa Svahn-Kumpulainen ja Marja-Leena Bilund: Luokahuoneesta taidemuseoon – opettajan matka 14.12.2004–7.1.2005

Museon vastaanottamat kiertonäyttelyt

- \$ Suomen Pietarin instituutin kokoama näyttely Suomalainen Pietari 6.10.–15.11. yliopiston päärakennuksessa
- \$ Anders Chydeniuksen elämäntyötä kuvaava näyttely 25.10.–10.12. Agorassa

Muut näyttelyt

Museo ja Pinacotheca-ryhmä olivat mukana järjestämässä myös seuraavia näyttelyitä:

- \$ Markku Könkkölän Jyväskylä-aiheinen näyttely yliopiston päärakennuksessa 16.11.–31.12.
- \$ Näyttely Alltag in der DDR – DDR:n arki yliopiston päärakennuksessa 1.4.–6.5.

Isa Asp -näyttely

Vuonna 2003 aloitettua Isa Asp -projektia jatkettiin vuoden 2004 aikana. Ylioppilaskunnan toimesta yliopiston taidekokoelmaan kuuluvasta Aino Merikari-Ketolan valamasta Isa Aspin kipsistä tehtiin pronssi-valu, jonka valmisti kuvanveistäjä Timo Kara. Pronssiveistoksen julkistamistilaisuus järjestettiin 30.1. Mukana julkistamisessa oli Isa Asp -sukuseuran edustajia. Veistos sijoitettiin yliopiston kirjaston toisen kerroksen vitriiniin, johon museologian opiskelijat Annina Siren, Mari Murtoniemi ja Ulla Härkönen kokosivat intendentti Pirjo Vuorisen ja museomestari Tapani Kahilan opastuksella Isa Aspin elämäntyötä esittelevän pienen näyttelyn. Vuoden aikana ilmestyi Minerva-kustannuksen julkaisema Toivo Hyyryläisen suomentama Isa Aspin runokokoelma.

Verkkonäyttelyt

Museossa harjoittelijana työskennellyt Sanja-Kaisa Jalonen laati Oulun yliopiston järjestämällä verkkosivujen suunnittelukurssilla museon kuvataulukokoelmia esittelevän sivuston, joka vuonna 2004 laitettiin nähtäville osoitteessa www.jyu.fi/tdk/museo/kuvataulut. Ennestään verkossa ovat olleet yliopiston museon vaihteita esittelevä näyttely osoitteessa www.jyu.fi/taidehistoria/museo100 sekä Jyväskylän seminaarissa opiskelleita valta-

Galleria Pinacothecassa järjestettiin vuonna mm. Kirsi Murtosaaren, Riikka Mäki Koskelan ja Kati Karvosen taidenäyttelyt.

kunnallisesti tunnettuja naisia esittelevä verkkonäyttely osoitteessa www.jyu.fi/tdk/museo/naisoppilaat. Museon suomen- ja englanninkielisillä internetsivuilla oli vuoden aikana yhteensä runsaat 5500 käyntiä.

RAKENNUSPERINTÖ

Museon aloittamaa Seminaarinmäen kulttuuriperintöön liittyvää hanketta jatkettiin edelleen. Ilkka Kujanen ja Riikka Mäki-Pelkola laativat omien pro graduaineistojensa pohjalta laajat raportit, jotka tuotettiin Senaatti-kiinteistöille valmisteilla olevaa Seminarium-rakennuksen peruskorjauksen suunnittelua varten. Tanja Ruokolainen jatkoi Seminaarinmäen pihvi-pienoismallin työstämistä omana opinnäytteenään. Satu Taivaskallio työsti opinnäytteenään rakennustutkimusta Villa Rana -rakennuksesta.

Museo osallistui yhdessä TAIKU:n kanssa 3D-mallinnushankkeen esiselvityshankkeen suunnitteluun. Hankkeesta laadittiin yhdessä koti- ja ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa hakemus Kulttuuri 2000 ohjelmaan. Esiselvityshankkeen suunnittelijana toimi tutkijakonservaattori Helena Lonkila, ja hankeprosessia johti professori Heikki Hanka. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa 1920-luvun Seminaarinmäestä 3D-mallinnus. Alueen digitointi on osa vuoden kestävästä yhteistyöprojektista. Projektin kansalliseen rahoitukseen ovat sitoutuneet Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntaliitot sekä opetusministeriö. Jyväskylän yliopiston yhteistyökumppanit hankkeessa ovat Royal Holloway -yliopisto Lontoosta, Bibliotheca Herzianan Max Planck -instituutti Roomasta, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Iisalmen Evakko Säätiö.

Iisalmen yhteys liittyy Evakko Säätiön ortodoksisen kirkkorakentamisen perinteen tallentamiseen Karjalan ja Petsamon alueella. Myös Seinäjoen ammattikorkeakoulu on projektissa mukana kirkkoperinteen vaalimiseksi. Se on tallentamassa 3D-mallia jääkäreiden valakirkosta Liepajasta Latviassa. Mittava mallintaminen selvittää kirkon rakenteet korjaustyötä varten. Mikäli hanke menee

läpi, Seminaarinmäen digitoinnin tulokset saadaan yleisön nähtävälle yliopiston museon uudessa perusnäyttelyssä, joka kootaan museon tiloihin Seminarium-rakennukseen peruskorjauksen jälkeen. Hankkeen tutkijan Ari Häyrisen 3D mallintamiseen liittyvä pro gradu julkaistiin museon ja TAIKU:n muuntokoulutusohjelman julkaisusarjassa nimellä Building the Past – Virtual Reconstruction in art historical context. Two studies in Finnish wooden churches.

KOULUTUS

Pirjo Vuorinen ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat museologian opiskelijoiden järjestämään Aisti muisti -seminaariin 1.4.

Tapani Kahila osallistui Museoliiton järjestämälle Valo ja ääni – sisältöjä ja tekniikkaa -kurssille Tampereella 22.–23.11.

Marja-Liisa Hyvönen osallistui Jyväskylän kesäyliopiston järjestämälle Digitaalinen media ja tekijänoikeudet -kurssille 12.–13.3 ja 26.3., virtuaaliyliopistohankkeen järjestämille Pdf-materiaalin tekemisen perusteet -kurssille 23.9. ja 30.9. sekä Flash-peruskurssille 25.11. ja 2.12.

Pirjo Vuorinen osallistui UPJ-koulutukseen.

TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

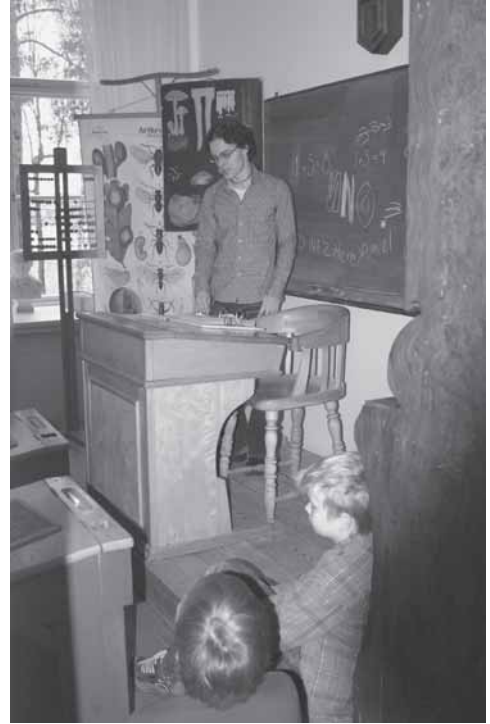
Pirjo Vuorinen toimi Jyväskylän yliopiston kulttuuri-toimikunnan jäsenenä, Jyväskylän yliopiston senioriyhdistys JYKYSin johtokunnan jäsenenä, Vanhan kirjallisuuden ystävät ry:n hallituksen jäsenenä, Alvar Aalto-seuran hallituksen jäsenenä, museon kulttuurihistoriallisen osaston edustajana Jyväskylän yliopistoalueen rakennussuojelun yhteistyöryhmässä ja asiantuntijajäsenenä Alaskan Sitkan luterilaisen seurakunnan historiallisen toimikunnassa sekä jäsenenä yliopiston juhlavuoden 2004 toimikunnassa. Museonjohtaja Janne Vilkkuna (varsinainen jäsen) ja intendentti Pirjo Vuorinen (varajäsen)

olivat yliopiston edustajina Keski-Suomen ilmailumuseosäätiön hallituksessa. Museo kuuluu kansainvälisen museoliiton ICOMin yliopistollisten museoiden järjestöön UMACiin.

TOIMITILAT JA KALUSTEET

Museon käytössä oli vuoden aikana S-rakennuksessa perusnäyttelytila sekä työ- ja arkistotilaa yhteensä 270 m² sekä toimistotilana entinen vahtimestarin asunto, 63,4 m². Säilytystilojen osalta vuoden aikana käytöstä poistui useita pienempiä kokoelmien säilytykseen tarkoitettuja tiloja, joiden aineistot siirrettiin kevään ja kesän aikana uuteen Opinkiven kokoelmatilaan (mm. Musica-rakennuksen pohjakerroksen ja Fredan kokoelmatilat sekä Savelan varasto). Museon ATK-laitteisto uusittiin vuoden

Museon harjoittelijat Toni Varis ja Sinikka Partanen opastamassa koululaisryhmiä. Kuvat: Teija Mustonen.

aikana rehtorin myöntämällä rahoituksella. Museolle hankittiin kuusi uutta Wings-tietokonetta, negatiiviskanneri, HP:n keskustulostin sekä digitaalinen järjestelmäkamera Canon EOS300. Uusiin kokoelmatiloihin hankittiin tilapalvelun rahoituksella hylly- ja verkkoseinäjärjestelmät.

Museo huolehtii Seminaarinmäen etelärinteessä sijaitsevasta vanhasta riihestä, joka on Jyväskylän kaupungin vanhin rakennus. Yleisö pääsi tutustumaan riiheen, kun sitä pidettiin auki Yläkaupungin yönä 15.5. ja kampuspastusten yhteydessä.

OPETUS, ESITELMÄT JA TAPAHTUMAT

Museo on toiminut OKL:n ja museologian opiskelijoiden demonstraatiopaikkana. Museologian opiskelijat toteuttivat museopedagogiikan ja dokumentoinnin harjoitustöitään käyttämällä kohteenaan museon Opiksi ja huviksi -näyttelyä (museopedagogiikka MSL P35) sekä tallentamalla yliopiston nykypäivää (dokumentointiprojekti MSL P50).

Museon intendentti ohjasi museologian oppiaineen Pinacothecan näyttelytyöryhmää. Ryhmä kokoontui kerran viikossa perjantaisin museolla.

Museo osallistui koulujen ja päiväkotiryhmien opintokäyntien suunnitteluun. Kaupungin museoiden kanssa järjestettiin Mahdollisuuksien museo -koulutusiltpäivä opettajille sekä lasten ja nuorten kanssa työskenteleville 22.9. Pirjo Vuorinen esitteli OKL:n ja varhaiskasvatuksen uusille opiskelijoille kampuksen kulttuurihistoriaa sekä normaalikoulun perusopetuksen oppilaille koulun historiaa Norssin päivänä 2.10. Yliopiston juhluvuoden 2004 Studia Generalia -luentosarjassa Seminaarinmäeltä koko kaupungin kampuksiksi oli 8.12. Pirjo Vuorisen esitelmä Muistikuvia Seminaarinmäeltä. Museo osallistui TE-keskuksen maahanmuuttajille tarkoitettuun Palapeli-projektiin järjestämällä erityisopastuksia maahanmuuttajaryhmille ja tutustuttamalla heitä kampuksen arkkitehtuuriin, Jyväskylän yliopiston historiaan ja nykypäivään sekä suomalaisen koululaitoksen vaiheisiin.

Yliopiston tiedepäivään ja vuosijuhlaan liittyvässä emeritustapaamisessa 12.3. Pirjo Vuorinen esitteli yliopiston emerituksille museon toimintaa erityisesti juhluvuoden kannalta.

Museo oli mukana järjestämässä kulttuuriympäristöteemaan liittyvää opintokokonaisuutta, johon liittyi myös vierailuja teollisuusperintökohteisiin. Kuvassa ekskursion osanottajia Mäntän Valkoisessa talossa 4.5. Kuva: Tapani Kahila.

Suomalainen Pietari-näyttelyn oheen järjestettiin seminaari, jossa eri tieteenalojen edustajat esittelivät Jyväskylän yliopiston tekemää Pietari-tutkimusta. Kuvassa taidehistorian professori Heikki Hanka esitelmöimässä. Kuva: Tapani Kahila.

Euroopan rakennusperintöpäivät

Euroopan rakennusperintöpäivien 10.–12.9. teemana oli Oma koti. Yliopiston museo osallistui tapahtumaan järjestämällä kaksi yleisöopastusta aiheena Oma koti Seminaarinmäellä ja Äylässä. Pertti Kalin perehdytti kuulijoita Seminaarinmäen asumiskulttuuriin ja Louna Lahti puolestaan esitteli osallistujille Äylän asumista. Kumpaankin opastukseen osallistui yhteensä noin 80 kuulijaa. Tapahtuma liittyi TAIKU:n ja museon järjestämään Kulttuuriympäristökurssiin sekä kampusopaskoulutukseen.

Kulttuuriympäristö -kurssi

Museo toteutti yhteistyössä TAIKU:n, OKL:n ja Alvar Aalto -seuran kanssa kulttuuriympäristöteemaan liittyvän opetuskokonaisuuden. Kokonaisuuteen kuului luentoja ja ekskursioita, joiden aikana perehdyttiin kulttuuri- ja rakennusperintöön sekä rakennustutkimukseen. Kurssille osallistui noin 30 TAIKU:n ja OKL:n opiskelijaa. Kurssin kevään osuudessa perehdyttiin erityisesti teollisuusperintöön ja vierailtiin 4.5. Mäntässä ja

26.5. Schaumannin linnassa Jyväskylässä. Syksyn osuus liitettiin osaksi Euroopan rakennusperintöpäivien ohjelmaa sekä kampusopaskoulutusta. Tällöin perehdyttiin rakennusperintöön ja sen vaalimiseen yleensä mm. kaa-voituksen, rakennustutkimuksen ja esimerkkikohteiden kautta. Kurssin lopussa (19.11.) järjestettiin Rakennusperinnön vaaliminen ja kulttuuriperintökasvatus -seminaari, johon osallistui noin 80 aiheesta kiinnostunutta opiskelijaa, kasvattajaa tai rakennusperinnön kanssa muuten työskentelevää. Seminaari toteutettiin yhteistyössä Suomen Tammi+ -koulutuksen kanssa.

Kampusopastoiminta

Syys-marraskuussa järjestetty kolmas kampusopaskoulutus tuotti 15 uutta opasta. Koulutettaville tarjottiin mahdollisuus osallistua myös Jyväskylän kaupungin ja kaupunkioppaiden järjestämään opaskoulutukseen. Koulutus liitettiin osaksi TAIKU:n ja OKL:n kanssa toteutettua Kulttuuriympäristökurssia. Kampusopastuksia oli vuoden aikana noin 40.

Suomalainen Pietari

Museo vastaanotti ja pystytti Suomen Pietari -instituutin kokoaman näyttelyn Suomalainen Pietari päärakenuksen lämpöön 6.10.–15.11. Näyttely on instituutin kokoama kiertonäyttely, jossa noin 200 valokuvan, kortin ja dokumentin avulla kerrotaan Pietarin vilkkaasta suomalaiselämästä 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkupuolelle. Näyttely oli esillä lokakuussa 2003 Pietarissa Pyhän Marian seurakunnan kirkossa, jossa esiteltiin myös museon Godenhjelm-projektia. Pietari-näyttelyn ohkeen järjestettiin Suomalainen Pietari -seminaari, jossa eri tieteenalojen edustajat esittelivät Jyväskylän yliopiston tekemää Pietari-tutkimusta. Seminaari oli avoin kaikille ja siihen osallistui noin 100 kiinnostunutta kuulijaa.

TIEDOTUS

Museon toiminnasta tiedotettiin lehdistössä ja radiossa sekä jakamalla erillisiä mainoksia. Pinacothecan näyttelyjä esiteltiin sanomalehti Keskisuomalaisessa, Suur-Jyväskylän lehdessä ja Keski-Suomen Viikkolehdestä. Godenhjelm-näyttelystä kertovia artikkeleita ilmestyi mm. Helsingin Sanomissa, Keskisuomalaisessa, Hufvudstadsbladetissa ja Varkauden Lehdessä sekä yhdysvaltalaisissa lehdissä. Pirjo Vuorista haastateltiin Radio Keski-Suomeen ja YLE:n Reissuradioon Pietari-seminaarin yhteydessä. Annina Siréniä, Arja Turusta ja Pirjo Vuorista haastateltiin sanomalehti Keskisuomalaiseen sekä TV 1:n kulttuuriuutisiin ja Radio Keski-Suomeen Tieteen toinen sukupuoli -näyttelyn avajaisten yhteydessä.

Kampuksen näyttelyistä ja museoista laadittiin kaksi kertaa vuodessa ilmestynyt suomen- ja englanninkielinen esite. Lisäksi tuotettiin yhdessä kaupungin museoiden kanssa museot ja näyttelyt -esite. Tieteen toinen sukupuoli -näyttelystä oli tietoa Anna-lehden viikon 38 numerossa sekä Sanomalehti Keskisuomalaisessa 8.9.2005.

SIDOSRYHMÄT

Toimintakertomusvuonna museon kulttuurihistoriallisen osaston tärkeimpiä sidosryhmiä olivat yliopiston kulttuuritoimikunta, yliopiston ja korkeakoulun senioriyhdistys JYKYS, ylioppilaskunta, yliopiston normaalikoulu, Keski-Suomen matkailuyhdistys ry. ja Jyväskylän kaupungin matkailutoimi sekä Keski-Suomen Muistiarkisto ja Kopijyvä Oy. Suomen Tammi-projektin puitteissa yliopiston museon ja normaalikoulun yhteistyötä on vahvistettu mm. siten, että museo on ohjannut opetusharjoittelijoita oman koulun nykypäivän tallentamisessa. Vuosittaiset tapaamiset Jyväskylän seminaarin senioriyhdistyksen JYSKYJEN jäsenten kanssa jatkuivat. Yhteistyö Jyvässeudun museoiden kanssa on jatkunut aikaisempien vuosien tapaan.

MUU TOIMINTA

Museo järjesti 4.6. yhdessä Keski-Suomen sieniseuran kanssa tutustumiskäynnin Pihtiputaalle. Matkalla vierailtiin Äänekosken M-realin tehdasmuseossa, jossa kohdetta esitteli museonhoitaja Pekka Soininen, tutustuttiin Pihtiputaan kulttuuri- ja luonnonnähtävyyksiin sekä korvasienimaastoihin Juhani Krookin, Mauri Perälän ja Veli Saaren johdolla.

JULKAISUT

Toimintakertomusvuonna museon julkaisusarjassa ilmestyi neljä julkaisua:

Enckell, Maria – Hanka, Heikki: Transfigurations: Finns in Russian America. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 16.

Harvinaisesta moninaiseksi. Toim. Liisa Harjula ja Marja-Liisa Hyvönen. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 17.

Yliopiston juhlavuoden tapahtumiin liittyi 4.9. bio- ja ympäristötieteiden laitosta 30 vuotta palvelleen lehtori Veli Saaren juhlaluento Salaiset saraikot, jonka yhteydessä istutettiin juhlavuoden puu, lehtosaarni (*Fraxinus excelsior*) Seminaarinmäen kampukselle. Veli Saari on myös yliopiston museon luonnontieteellisen osaston pitkäaikainen johtaja (vuoteen 2003). Kuvassa saarnia istuttamassa intendentti Pirjo Vuorinen ja lehtori Veli Saari. Kuva: JY/Viestintä/Asta Ruodemäki.

Koettu kampus. Kirjoituksia Jyväskylän yliopistosta. Toim. Riitta Koikkalainen. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 18.

Häyrinen, Ari: Building the Past – Virtual Reconstruction in art historical context. Two studies in Finnish wooden churches. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 19.

Lisäksi museo osallistui Jyväskylän yliopiston kampuksia esittelevän englanninkielisen oppaan From Seminaarinmäki to Ylistönrinne. Architecture, History and Art on Jyväskylä University Campus kolmannen painoksen valmisteluun.

LUONNONTIETEELLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Luonnontieteellisellä osastolla työskenteli neljä ja puoli vakituista työntekijää; intendentti, konservaattori, suunnittelija, asiakaspalvelusihteeri ja museomestari. Museon yhteinen määräaikainen museomestari työskenteli pääosan vuotta luonnontieteellisellä osastolla. Vakituisten henkilökunnan lisäksi museolla työskenteli 24 määräaikaista työntekijää.

Vakinainen henkilökunta

Kumpulainen Tomi, vs. intendentti

Koskela Tanja, intendentti, äitiyslomalla ja hoitovapaalla 31.12. saakka

luonnontieteellisen osaston toiminnasta vastaaminen, kokoelmien kartuttaminen, ylläpito ja hoito sekä tutkimukseen ja tiedottamiseen liittyvä toiminta

Mäntynen Jarkko, konservaattori

eläinten konservointi, nahka- ja luukortiston ylläpito, opastus, kokoelmien hoito, asiakaspalvelu

Kotiranta Hillevi, suunnittelija

puutarhaan liittyvät työt, kasvien ja siementen hankkiminen, puutarharekisterin ylläpito, istutusten hoidon ja kunnossapidon asiantuntija-apu Senaatti-kiinteistöjen Keski-Suomen kiinteistöalueelle, talousasiat, asiakaspalvelu

Peltola Seija, asiakaspalvelusihteeri

asiakaspalvelu, markkinointi, museokaupan hoito, opastus

Kahila Tapani, museomestari (yhteinen kulttuurihistoriallisen osaston kanssa)

näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, näyttelyn piirroksot ja valokuvaajan tehtävät

Tilapäinen henkilökunta

1. Työministeriön työllistämisvaroin

Tissari Tiina, tutkimusavustaja, 1.1.–31.1.

putkilokasvien rekisteröinti, kasvikoelmien kunnostus ja asiakaspalvelu

Pentikäinen Tuomas, työharjoittelija, 1.2.–31.3. asiakaspalvelu ja toimistotyöt

Peränen Jani, työharjoittelija, 19.4.–18.7.
kasvikoordinaattien haku ja asiakaspalvelu
Arffman Riikka, työharjoittelija, 24.4.–23.6.
asiakaspalvelu ja putkilokasvien rekisteröinti
Hänninen Ville, työharjoittelija, 7.6.–30.7.
putkilokasvien rekisteröinti ja kasvikoordinaattien haku

Vedenpää Jari, työharjoittelija, 7.6.–25.8.
hyönteiskaappien nimilappujen teko ja asiakaspalvelu

Laukkanen Saara, työharjoittelija, 10.6.–19.8.
asiakaspalvelu, opastus ja HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelyn teko

Leppä-aho Johanna, 18.8.–31.12.

HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelyn teko, asiakaspalvelu, opastus ja toimistotöitä

Heikkinen Tiina, työharjoittelija, 13.9.–24.9.

HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelyn teko

Tulineito Hilla, työharjoittelija, 13.9.–12.10.

HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelyn teko

Hämäläinen Aleksandra, työharjoittelija, 13.9.–31.12.

HirvIlloinen hirvikärpänen sekä Metsäjänis ja rusakko -näyttelyn teko, asiakaspalvelu, opastus ja toimistotyöt

2. Jyväskylän kaupungin projektirahoilla

Hänninen Kirsi, suunnittelija,

1.–31.3. perusnäyttelyn täydentämisen suunnittelu

1.8.–18.9. HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelyn suunnittelu ja valmistelu

1.–31.12. Metsäjänis ja rusakko -näyttelyn suunnittelu

Hyvönen Marja-Liisa, tutkimusassistentti,

1.–31.12. yliopiston juhluvuoden projektien loppuunsaattaminen

3. Museologian harjoittelijat

Tikka Salla, 5.4.–28.5. (6 työviikkoa)

asiakaspalvelu, opastus ja toimistotyöt

Luontomuseon perusnäyttelyä täydennettiin vuonna 2004 mm. tietokoneilla ja kattoonkiinnitetyillä laulujoutsenilla. Kuva: Tapani Kahila.

4. Muilla sopimuksilla

Saari Kaisa, tutkimussihteeri (Jyväskylän kaupunki), 7.1.–6.7.

putkilokasvien rekisteröinti, opastus, asiakaspalvelu
Malmi Seppo, konservaattori (ESR-projekti),

1.3.–31.12. eläinten konservointi

Lehtimäki Sarita, (Jyväskylän aikuisopisto, matkailualan harjoittelu) 20.9.–29.10. (105 tuntia)

asiakaspalvelu, opastus ja toimistotyöt

Nurmi Aurora (Jyväskylän ammattiopisto, matkailualan harjoittelu) 10.11–22.12. (30 työpäivää) asiakaspalvelu, opastus ja toimistotyöt

Viikonloppupäivystyksissä avustivat Sanna Kahila, Marika Kolehmainen, Maija Laukka, Anna Saari ja Kaisa Suisto sekä museo-opastuksia piti Maija Laukka.

KOKOELMAT

Kuolleita lintuja vastaanotettiin 67 ja nisäkkäitä 14. Osa näistä ja vanhemmista näytteistä konservoitiin. Kokonaisnäyttemäärä toimintakertomusvuoden lopussa oli 240158. Toimintakertomusvuoden kartunta oli yhteensä 4669 näytettä. Hyönteisnäytteitä vastaanotettiin 1542 ja kasveja 2509 näytettä. Suurimmat lahjoitukset olivat Kari Kulmalan 1462 hyönteistä, joista perhosia 1284 ja Seppo Sulkavan 2305 noin 400 koululaisen keräämää putkilokasvia. Valtakunnalliseen Kastikka-tietokantaan tallennettiin 4145 kasvinäytettä. Kaikki kokoelmakaappeihin taksonomiseen järjestykseen talletetut putkilokasvit ovat tietokannassa (ks. liite 3). Pauli Bagge tarkisti kukkakärsäpököelmat.

NÄYTTELYT

Perusnäyttely Perintönä ympäristö

Perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu Länsi-Suomen lääninhallituksen Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin. Vaikka näyttely on jo avattu yleisölle, sen viimeistely jatkui koko vuoden. Näyttely esittelee Keski-Suomen luontoa vanhimmasta kallioperästä 2000-luvun kohteisiin.

Perusnäyttelyä täydennettiin asentamalla yleisökäyttöön kolme tietokonetta: yhteen asennettiin GTK:n ”Geologia on monessa mukana” ja perusnäyttelyn esittely sekä kahteen ”Suomen Fauna” (nisäkkäät, linnut,

kalat ja selkärangattomat), perusnäyttelyn esittely ja multimediana näyttely ”Kaupunkimetsän salattu kevät”. Näyttely sai myös äänet: kuusi liiketunnistimella käynnistävää (huuhkaja, laulujoutsen ja harmaalokki sekä perinnemaisemanäyttelyyn västäräkki, haarapääsky ja harakka), kuusi napin painalluksella toimivaa (susi, punakylkirastas, korppi, kurki, peippo ja palokärki) ja kalaosastolle jatkuvasti kuuluva kosken solina. Yleisökäyttöön asennettiin AV-laitteet, johon laitettiin video ”Tulevaisuutta metsolle”. Tehtiin Vapon turvaiheinen vitriini. Laitettiin seinälle metsäpeuran kallo ja kattoon kaksi lentävää laulujoutsenta. Rusakko vaihdettiin uuteen talvikarvaiseen ja iso ahven maalattiin uudestaan. Lattiaan laitettiin tarroilla suden, ilveksen, jäniksen, karhun, oravan ja pikkulinnun jäljet.

Perinnemaisemaan lisättiin em. äänien lisäksi seitsemän lintua (haarapääsky, tervapääsky, varpunen, tuulihaukka, ruisräkki ja kaksi harakkaa) sekä tehtiin valokaappiseinä. Seinään tuli neljä hyönteisvitriiniä (niittyjen perhosia, niittyjen päiväperhosia, niittyjen hyönteisiä ja monimuotoisuutta lajien sisällä), auringosta ja yhteyttämisestä kertovat valokaapit sekä kolme Valmetin traktorien pienoismallia.

Näyttelyä varten saatiin Multialta kävijöiden kovasti kaipaama hirvi, 11-piikkinen uros. Hirven ampui 9.10. Kauko Kumpula Isojärven erämiehistä. Seppo Malmi haki hirven ampumapaikalta, jossa myös nylki sen. Nahka muokattiin Juvalla. Ruotsissa tehty uretaanirunko ja Saksassa tehty silmät haettiin Närpiöstä. Hirvi valmistuu ja asetetaan esille näyttelyyn vuoden 2005 alussa.

Joulun alla yksi ulkoikkuna muutettiin jouluikkunaksi, jossa esiintyivät hirven vasa, metsäjänis ja liukumäkeä laskeva saukko.

Hirviloinen hirvikärpänen -näyttely oli esillä luontomuseossa 25.9.–31.12. Näyttely kertoi hirvikärpäsestä ja sen isäntäeläimestä hirvestä sekä ihmisen keinoista hirvikärpäsen välttämiseksi ja torjumiseksi. Kuvat: Tapani Kahila.

Vaihtuvat näyttelyt

- \$ Vesilinna 50 vuotta 1.1.–31.12.
Vesilinnan historiasta kertova näyttely esillä museon ulkoikkunoissa
- \$ Muistoja 1950-luvulta 1.1.–31.12.
Mainospylväsnäyttely Vesilinnan ala-aulassa
- \$ Naali 2.1.–26.3.
Kiertävä näyttely naalin elintavoista, uhanalaisuudesta ja suojelusta, ruotsalais-suomalainen yhteishanke
- \$ Eläimellistä menoa talvella 2.1.–26.3.
Jussi Murtoaaren valokuvia
- \$ Aliens – muukalaisia luonnossa 1.4.–12.9.
Luonnontieteellisen keskusmuseon valmistama Suomen luonnon tulokaslajeista ja niiden aiheuttamista ongelmista kertova näyttely
- \$ Perhoskuvia 1.4.–30.6.
Jussi Murtoaaren valokuvia
- \$ Ötökät 1.7.–17.10.
Teemu Rintalan valokuvia
- \$ Hirviloinen hirvikärpänen 25.9.–31.12.
Hirvikärpäsestä ja hirvestä kertova näyttely

- \$ Syksystä talveen 29.10.–31.12.
Jussi Murtoaaren valokuvia

Muut näyttelyt

- \$ Haapasuo talvella -dioraama. Mäkiahon juustola, Leivonmäki
- \$ Rutajoki kesällä -dioraama. Vanha-Penttilän viinitila, Leivonmäki
- \$ Rutajoki-Päijänne -dioraama. TB-huoltamo Leivon Huoltamo Oy., Leivonmäki

Hirvllöinen hirvikärpänen -näyttelyä rakentamassa ylh. vas. Sarita Lehtimäki ja oik. Anni (Aleksandra) Hämäläinen. Alakuvassa Johanna Leppä-aho, Tiina Heikkinen ja Hilla Tullineito valmistamassa hirvikärpänsperuukkia ja siipiä näyttelyyn. Kuvat: Tapani Kahila.

- \$ Seminaarinmäen uhanalaisia eliöitä -dioraama. Jyväskylän yliopiston kirjasto
- \$ Keski-Suomen metsä- ja vesiluontoa -dioraama. Bio- ja ympäristötieteiden laitos
- \$ Joutsenäiti poikasineen -dioraama. Keski-Suomen keskussairaalan synnytysosasto

KÄVIJÄT

Museo oli avoinna ti–pe klo 11–18 ja la–su klo 12–17. Pääsylippujen hinnat olivat: aikuiset 4 e, opiskelijat 2 e, alle 18-vuotiaat sekä museologian ja biologian opiskelijat ilmaiseksi, ryhmät (yli 10 hlöä/ryhmä) 3 e/henkilö. Perjantaisin museoon oli vapaa pääsy. Kokoelmiin ja näyttelyihin tutustui 13930 kävijää, joista maksaneita oli 1558. Kävijöistä 36 % oli koululais- ja päiväkotiryhmiä. Alakerran lintu- ja nisäkäsvitriinejä käytti opetukseen kahdeksan koululuokkaa sekä lajien opetteluun neljä ryhmää avoimesta yliopistosta, kaksi ryhmää Jämsän seudun koulutuskeskuksesta sekä bio- ja ympäristötieteiden opiskelijat.

TAPAHTUMAT

Yläkaupungin yö 15.5. Museo auki klo 20 asti, vapaa pääsy klo 16 jälkeen. Kävijöitä klo 16 jälkeen 60. Kansainvälinen museopäivä 18.5. Museoon vapaa pääsy, kävijöitä 252. Korvasieniretki Pihtiputaalle yhdessä Sieniseuransa. Osallistujia noin 30. Kansainvälisen käyttäytymisekologian kongressin museopäivä 14.7. Kongressin osallistujille vapaa pääsy, kävijöitä 219. Yliopiston juhlavuoteen liittyen museoon vapaa pääsy 4.9., 40 kävijää. Mahdollisuuksien museo -teemapäivä 22.9. Jyväskylän museoiden yhdessä järjestämä teemapäivä lähialueen koulujen opettajille.

Geologian päivät 24.–25.9. museoon vapaa pääsy. Kivi-asiantuntija määrittä yleisön tuomia kiviläynteitä.

TALOUS

Perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu museon toimintabudjetin ulkopuolisella rahoituksella, Länsi-Suomen lääninhallituksen Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin. Perusnäyttelyä täydennettiin EAKR-hankkeen päätyttyä Jyväskylän kaupungin projektirahoilla. Kaupungin projektirahoilla toteutettiin myös vaihtuvia näyttelyitä.

Museokaupan myyntituotteita olivat julkaisut, postikortit, oppimateriaali, muisto- ja koriste-esineet, korut, lintujen ruokinta-automaatit, palapelit, koristepuiden taimet ja makeiset. Ehtona myynnille on keskisuomalaisuus ja luontoaihe. Museokaupan bruttotuotto oli 5871 euroa.

Pääsymaksu on aikuisilta neljä euroa, yli kymmenen hengen ryhmissä kolme euroa ja opiskelijoilta kaksi euroa. Bio- ja ympäristötieteiden sekä museologian opiskelijat pääsivät ilmaiseksi. Maksullisen opastuksen voi tilata koulutetuilta oppailta. Opastus maksoi 45 euroa. Sunnuntai- ja iltaopastus on 60 euroa. Kaupungin kouluille ja päiväkodeille opastus on ilmainen. Pääsylippujen ja opastuksien bruttotuotto oli 7099 euroa. Kokonaiskävijämäärä oli 13930, josta maksaneita oli 11 %.

Ulkopuolista rahoitusta hankittiin myymällä viheralueiden hoidon osaamista Senaatti-kiinteistölle suunnittelija Hillevi Kotirannan toimiessa viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastajana. Museomestarin osaamista myytiin Leivonmäen kunnalle: Tapani Kahila suunnitteli Leivonmäen Teboilille Leivonmäen kansallispuiston infopisteen.

Museon retkellä Pihtiputaalle 4.6. tutustuttiin myös seudun korvasienimaastoon. Kuvassa suunnittelija Hillevi Kotiranta ja tutkimusavustaja Tiina Tissari. Kuva: Tapani Kahila.

SIDOSRYHMÄT

Toimintavuonna tärkeimpiä sidosryhmiä olivat Keski-Suomen luontomuseon rahoittajat (Euroopan aluekehitysrahasto, Länsi-Suomen lääninhallitus, Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomen liitto, Jykes Oy, Jyväskylän yliopisto, Keskimaa, Keskisuomalainen, Metsähallitus, Metsäliitto, Valtra, Vapo sekä Ellen ja Artturi Nyssösen säätiö, Jyväskylän yliopistosäätiö, Keski-Suomen Osuuspankki ja YIT Rakennuttajat Oy), Jyväskylän museot, Ravintola Vesilinna, Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteen laitos, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Keski-Suomen ympäristökeskus, Jyväskylän Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry, Jyväskylän sieniseura, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys ry, Jyväseudun hyönteiskerho, Jyväskylän puutarhaseura ry ja Matkatoimisto

Jyväskylään! Oy. Luontoyhdistykset ja -kerhot ovat koontuneet museolla ja tehneet talkootyötä. Bio- ja ympäristötieteen laitoksen tutkimusryhmien työpanos on ollut merkittävä.

TIEDOTUS

- 7.1. Suur-Jyväskylän lehti: ”Vain muutama naali jäljellä”. Tomi Kumpulaisen haastattelu Naali-näyttelystä.
- 4.2. Radio Suomi: Tanja Koskelan (nauhoitettu 2003) haastattelu Keski-Suomen luontomuseosta.
- 25.4. Keskisuomalainen: ”Maakotka kutsuu luokkaretkeläisiä luontoon”. Tomi Kumpulaisen ja Kirsi Hännisen haastattelu Museon yleisönäyttelystä. Samassa jutussa tiedustelu idänsiilikästä ”Oletko sinä sattunut näkemään tällaisen perhosen?”

Konservaattorit Jarkko Mäntynen (oik.) ja Seppo Malmi käsittelemässä luontomuseon näyttelyyn vuonna 2005 esille tulevaa hirveä. Hirven nahasta löytyi tuhansia hirvikärpäsiä. Kuva: Tapani Kahila.

3.6. TV Jyväskylä: Kesäkompassi: Vierailemme Keski-Suomen luontomuseossa.

9.6. Keski-suomalainen: ”Salaperäiset raadot ehkä supikoiria”. Metsästä löydettyjen viiden raadon lajinnääritys.

26.9. TV2 Kotimaan viikko: ”Laulu- ja kyhmyjoutsenen erot ja metsästettävyyt”. Tomi Kumpulaisen haastattelu.

28.9. TV2 Keski-Suomen uutiset. Tomi Kumpulaisen haastattelu hirvikärpäsestä ja HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelystä. Haastattelu lähetettiin uusintana aamu-tv:ssä 29.9. ja Kotimaan viikossa 3.10.

23.6. Seurakuntaviesti n:o 11: ”Alienit valtasivat museon”. Tomi Kumpulaisen haastattelu yleisönäyttelystä.

30.9. Keski-Suomen viikko: ”Museossa tietoa hirvikärpäisistä”. Tiedote HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelystä.

2.10. Keski-suomalainen: ”Konneveden Lapunjärvestä löytyneitä joutsenia ei ammuttu.” Kahden joutsenen kuolinsyyn selvitys.

27.10. Suur-Jyväskylän lehti n:o 46: Hirvikärpänen – hirveä riesa”. Tomi Kumpulaisen haastattelu HirvIlloinen hirvikärpänen -näyttelystä.

9.11. Keski-suomalainen. ”Tapetut lokit jätettiin nippuna Muuratjärveen”. Muuratjärven rannasta löydetyn neljän harmaalokin kuolinsyyn tutkiminen.

10.11. Keski-suomalainen, Pulssi: Luonto: ”Itäinen Pih-tiputaalta”. Museon nahkakokoelmien itäinen punatulkku.

17.11. Keski-suomalainen, Pulssi, Luonto: ”Turkissa tuhansia hirvikärpäsiä”. Museon hirvennahassa vähintään 3000 hirvikärpästä ja ”Vieheen vanki”. Museolle tuodun selkälokin jalkoihin tarttunut viehe.

23.11. Keski-suomalainen: ”Pzzzzzz, pzzzzzz, sanoo hirvikärpänen”. Päiväkodin vierailu Hirviloinen hirvikärpänen -näyttelyssä.

KOKOUSTILAN KÄYTTÖ

Museon kokoustilassa kokoontui Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen hallitus kuusi kertaa (6–10 henkeä) ja rareiteetikomitea kerran (6 henkeä). Lintutieteellinen yhdistys järjesti viisi yleisölle suunnattua lintu-iltaa (yhteensä 105 henkeä). Jyväskylän seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kasviharrastusilta kokoontui yhdeksän (3–16 henkeä), sammalkerho viisi (7–15 henkeä), sieniopintopiiri kaksi (5 ja 10 henkeä), sieniseururan hallitus kaksi (7 ja 12 henkeä) ja Jyvässeudun hyönteiskerho neljä (7–9 henkeä) kertaa.

Jyväskylän seudun luonnonsuojeluyhdistys järjesti 30.3. Luonnonmukainen piha- ja puutarha -illan (23 henkeä). Rengastustentin preppaustilaisuus pidettiin 9.12. (10 henkeä). Avoin yliopisto käytti tilaa neljä kertaa (59 henkeä). Museon henkilökuntapalaveri oli kerran ja muita museon toimintaan liittyviä kokouksia yhdeksän kertaa. Kokoustilassa pidettiin kaksi bio- ja ympäristötieteiden laitoksen kurssia: viherrakentamisen kurssi 16.–26.3. ja kääpäkurssi 24.9. Kokoustilaa vuokrattiin ulkopuolisille ryhmille kokouskäyttöön Ravintola Vesilinnan kautta 21 kertaa. Näihin kokouksiin osallistui yhteensä noin 250 henkeä.

KOULUTUS

Hillevi Kotiranta osallistui suurten kaupunkien viher-toimien tapaamiseen Jyväskylässä 29.9.
Tanja Koskela aloitti museologian opinnot.

TUTKIMUSYHTEISTYÖ

Järjestettiin työtilat 1. Tero Toivasen väitöskirja-aineistoa tutkiville viidelle henkilölle, jotka työskentelivät kokoelmatiloissa koko vuoden, 2. Panu Halmeelle, joka määritteli kääpiä syys- joulukuussa liittyen Metsähallituksen kääväkäsinventointiin Salamajärven kansallispuistossa ja 3. loka- marraskuussa Tuomas Talvitielle ja Panu Kuntulle Janne Kotiahon metsänkäsittelyn ekotehokkuusprojektiin liittyviin kääpämäärittelyihin. Museo teki yhteistyötä myös Suomen ympäristökeskuksen kanssa Keski-Suomen uhanalaishavaintotarkistusten osalta. Tarkistukset suoritti Panu Halme ja Panu Kunttu. Gilbert Ludwig bio- ja ympäristötieteiden laitokselta otti pakastimessa olevista saukoista näytteet, jotka lähetetään Italiaan DNA-määrittystä varten. Kyseinen tutkimus liittyy koko Eurooppaa koskevaan saukkojen DNA-tutkimukseen. Kansainvälisessä luonnonsuojelubiologisessa Journal of Insect Conservation -julkaisusarjassa ilmestyi toimintavuonna artikkeli, jossa on käytetty museon koelmista toimitettuja keltatäplähiipijä-päiväperhoslajin näytteitä osana kyseisen tutkimuksen DNA-aineistoa (Joyce and Pullin 2004: Using genetics to inform re-introduction strategies for the Chequered Skipper butterfly (*Carterocephalus palaemon*, Pallas) in England. Vol. 8: 69–74).

MUUTA YHTEISKUNNALLISTA PALVELUA

Määritettiin 24 museolle toimitettua näytettä ja vastattiin puhelimesta 33: een yleisökyselyyn. Lähetettiin Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen ja Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen alueilta toimitetuista linnuista tiedot ko. yhdistyksille. Auvo Hamarukselle annettiin lainaksi 9.2. partiolaisten lajintunnistuskurssille yksitoista lintua, 5.5. opetukseen viirupöllö ja kaksi liito-oravaa ja 3.11. esitelmää varten liito-orava. Mikko Hakaselle täytettiin atrapiksi varpuspöllö. Yhteensä kolme henkilöä opetteli nahkoista lintujen tunnistusta rengastustenttiä varten.

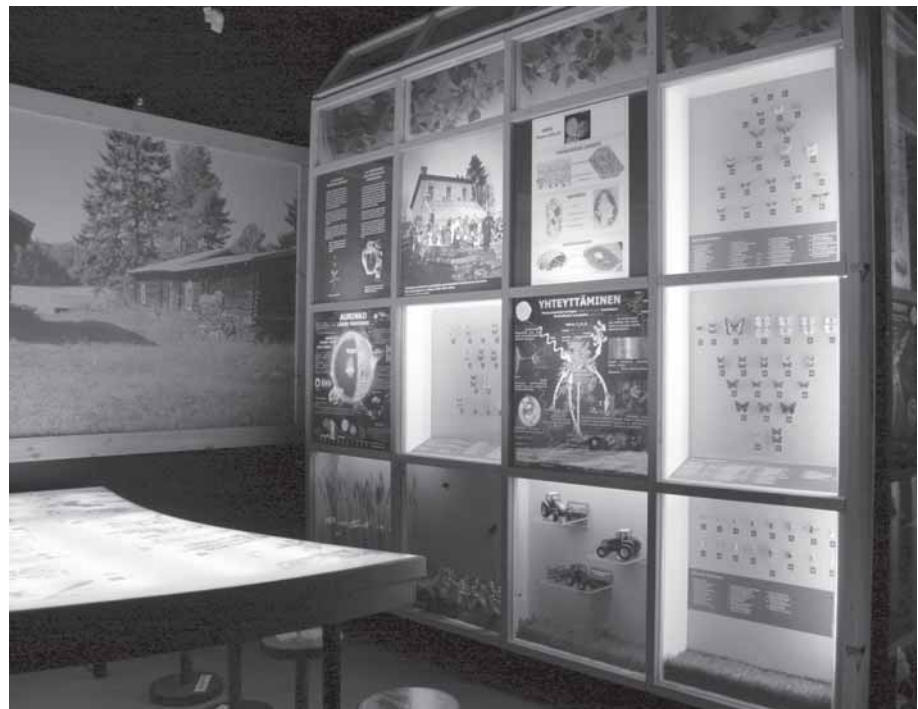
JULKAISUT JA ARTIKKELIT

Vakinaisten työntekijöiden toimintavuoden julkaisu:
Kotiranta Hillevi: Jyväskylän kuulumisia vuodelta 2004.
– Pimpinella 23(2): 36–38.

Puustinen Susanna, Koskela Tanja and Mutikainen Pia
2004. Direct and ecological costs of resistance and tol-
erance in the stinging nettle. – *Oecologia* 139: 76–82.

Puustinen Susanna, Koskela Tanja and Mutikainen Pia
2004. Relatedness affects competitive performance of a
parasitic plant (*Cuscuta europaea*) in multiple infections.
– *Journal of Evolutionary Biology* 17: 897–903.

Perusnäyttelyn kulttuuriympäristöosiota täydennettiin vuoden 2004 aikana muun muassa hyönteisnäyttein. Kuva: Tapani Kahila.

KASVITIETEELLINEN PUUTARHA

Jyväskylän yliopiston museon luonnontieteellisen osaston yksikkönä toimiva kasvitieteellinen puutarha käsittelee yliopiston viheralueet Seminaarinmäellä (Seminaarinpuisto, Aallonpuisto, Pitkäkatu 1:n pihat ja Seminaarinkatu 30–32 piha-alueet), Mattilanniemessä ja Ylistönrinteellä. Puistot sijoittuvat yliopistorakennusten ympäristöön ja edustavat oman rakennusaikansa puistosuunnittelua ja kasvivalikoimaa. Rakennetut puistot ja viheralueisiin kuuluvat luonnonmetsiköt mukaan lukien pinta-ala on noin 36 ha.

PUUTARHAN HOITO

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija vastaa puutarhan kasvikoelmista, hankkii täydennys- ja korjausistutusten kasvit, toimii viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastaa ulkoalueiden työntekijät hoitotöiden erityiskohtiin.

Yliopiston kiinteistöt ja viheralueet hoidetaan Senaatti-kiinteistöjen ja tarjouskilpailun perusteella valitun kiinteistöhoitoyhtiön välisen hoitosopimuksen mukaisesti. Toimikertomusvuonna Ylistönrinteeseen ja

Mattilanniemen kiinteistöt ja viheralueet hoiti RTK-Palvelu Oy ja Seminaarinmäen kiinteistöt ja viheralueet hoiti Engel Oy.

Viheralueiden hoitosopimukseen kuuluu kevät- ja syysviivous, ruohonleikkuu, istutusalueiden puhtaanapito, lannoitus, hoitoleikkaukset ja alueiden yleinen siisteys. Hoitosopimukseen kuulumattomat työt tilataan erikseen joko ko. alueen hoitoyhtiöltä tai ulkopuoliselta urakoitsijalta.

Viheralueiden hoidon yhteistyö 2004

Yliopiston viheralueita käsittelevä kevätkatselmus pidettiin 29.4. Seminaarinmäen ja 14.5. Mattilanniemen ja Ylistön alueilla. Katselmuksiin osallistuivat Senaatti-kiinteistöjen, yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ja tilapalvelun sekä kyseisellä alueella toimivan kiinteistöhoitoyhtiön edustajat. Kierroksilla keskusteltiin hoidon pääperiaatteista ja sovittiin ajankohtaisista töistä. Hoitotöistä kirjoitettiin muistio ja pidettiin seuranta.

Kasvukauden aikana pidettiin useita palavereita viheralueen hoidosta vastaavien kanssa. Lisäksi tarvittaessa pidettiin työkohtaisia ohjauspalavereita viher-

alueiden hoitajien ja kasvitieteellisen puutarhan suunnittelijan kesken. Ohjausta annettiin myös puhelimen ja sähköpostin välityksellä.

Kesäkauden päätteeksi pidettiin hoitoalueiden syyskatselmus 27.10. Seminaarinmäellä ja 12.11. Mattilanniemi-Ylistönrinne -alueilla. Kierroksilla tarkasteltiin kesäkauden hoidon toteutumista ja keskusteltiin syys- ja talvikauden töistä.

Kiinteistöhoitoyhtiöiden kiinteistöyöntekijät hoitivat nurmikon ja yleisen siisteyden; puutarhurin vastuulla oli istutusryhmien kunnossapito, uudet istutukset ja pensaiden ja puiden leikkaukset. Engel Oy palkkasi 1.4. alkaen puutarhuri Ulla Matilaisen; RTK Oy:ssä on kaksi puutarha-alan ammattilaista. Lisäksi kummassakin hoitoyhtiössä on kesäisin istutusten hoidossa 2–3 kausityöntekijää.

Peruskorjausten jälkeinen ympäristöhoito

Yliopiston rakennusten peruskorjausten yhteydessä tehdyissä maansiirtotöissä tuhoutuu istutuksia ja nurmikkoalueita. Rakennusurakoiden jälkeiset ympäristön kunnostustyöt ovat olleet erittäin puutteellisia: urakoitsijat jättävät viheralueille ja istutuksille aiheuttamansa vauriot korjaamatta. Ainoa kunnolla tehty viimeistelytyö oli Oppio-rakennuksen viemärikaivun jälkeen tehty viheralueen korjaus. Sekä korjaus- että uudisrakentamisen kasvihävikkejä olisi voitu vähentää rakentajan, rakennuttajan ja kasvitieteellisen puutarhan välisellä tehokkaammalla tiedottamisella.

Hoitoleikkaukset ja raivaukset

Tavanomaisten pensaiden kevätleikkausten (kuivat oksat, revenneet ja ruhjoutuneet versot) lisäksi Mattilanniemenpuistossa poistettiin lehmusten, kynäjalavan ja metsävaahteran kilpalatvoja ja -oksia sekä Seminaarinpuistossa vanhojen puiden kuivia oksia.

Muut hoitotyöt

Mattilanniemenpuisto on alavaa rantaniittyä ja osittain täytemaata, joka vähitellen painuu ja tiivistyy. Eten-

kin sateisina kesinä kentän puut kärsivät liiasta märkyydestä. Kasvuolosuhteiden parantamiseksi puiden juuris-toalueelta poistettiin pintamaata ja katettiin ilmapalla hiekkakerroksella.

Hävinneet ja poistetut kasvit

Ylistönrinne

Nanoteknologian rakentamisen vuoksi viheralueiden koko ja muoto muuttui. Survontien puoleisen pysäköintialueen viherkaistat poistettiin, joten niiden kasvillisuus siirrettiin tai hävitettiin. Ambiotican vihkiäiskoivut (3 rauduskoivua) siirrettiin Ambiotican pohjoispuolelle ja P-alueen viherkolmioiden sinikuusamat (25 kpl) Jyväsjärven puolelle. Suuren kokonsa tai määränsä takia jouduttiin hävittämään 7 rauduskoivua, 5 kuusta ja 450 ruusua. Survontien luiskan ja kohtiohallin muutostöissä hävisi kaikkiaan 140 pensasta ja 130 perennaa. Menetettiin mm. kahdeksan harvinaista pajulajia (13 kantaa), joita ei kasva yliopiston muilla alueilla.

Mattilanniemi

Liikenteen sujumiseksi poistettiin A- ja D-rakennuksen välisen käytävän japanintataryhmät, joissa kasvoi 164 japanintatarta. Alueet laatoitettiin. C-rakennuksen kulmalla olevien jätessäiliöiden aluetta laajennettiin, minkä vuoksi jouduttiin poistamaan viisi neitoangervoa.

Seminaarinmäki

Musican peruskorjauksen vuoksi rakennuksen seinustan istutukset jouduttiin nostamaan siirreistutukseen, jolloin 280 kukkasipulia ja 30 perennaa hävisi; pensaat istutettiin takaisin. Syyskuussa 2003 istutetut sipulikukat ehtivät kukkia yhden kerran keväällä 2004.

Aukeaman kuvissa on kukkivia tulppaneja ja narsisseja keväällä 2004 Musican seinustalla. Vas. Tähtinarsissin (*Narcissus* 'Flower Record') kukan ulkoteriö on valkoinen ja keskellä oleva lisäteriö keltainen. Oik. Kasvitieteellisten tulppaanien ryhmään kuuluva parvitulppaani (*Tulipa tarda*) tekee samaan varteeseen 3–5 kukkaa, joissa on keltaiset, valkoreunaiset terälehdet. Nämä sipulikulukat ennättivät kukkia yhden kerran ennen kuin ne hävisivät Musican remontin yhteydessä. Kuvat: Tapani Kahila.

ISTUTUKSET

Mattilanniemi

Istutettiin 16.9. kaksi serbiankuusta (*Picea omorika*) ja pilvikirsikka (*Prunus pensylvanica*).

Seminaarinmäki

Istutettiin 16.6. Seminaarinpuiston Puutarhurintalon puistikkoon 20 suikeroalpia (*Lysimachia nummularia*), 40 kaunokaista (*Bellis perennis*), 20 lehtoakileijaa (*Aquilegia vulgaris*) ja 15 kotkansiipeä (*Matteuccia struthiopteris*); Aallonpuiston Lozzin ryhmään 20 kultakärsämöä (*Achillea filipendulina*), 10 palavarak-

kautta (*Lychnis chalcedonica*) ja 15 kyläkurjenpolvea (*Geranium pratense*); Musican ryhmään 30 maahumalaa (*Glechoma hederacea*).

Yliopiston 70-vuotisjuhlavuoden luontopäivänä 4.9. istutettiin Seminaarinpuiston keskeiselle paikalle lehtosaarni (*Fraxinus excelsior*). Juhlapuun istuttivat Yliopiston museo ja JYKYS ry. Syyskuun 23. päivänä museon ja viestinnän järjestämässä tempauksessa henkilökunnalla oli tilaisuus istuttaa juhlapuun ympärille kukkasipuleita. Tulppaneita, narsisseja, krookuksia ja helmililjoja istutettiin tempauspäivänä 645 kpl ja lisäksi 6.10. istutettiin 255 kukkasipulia.

Ylistönrinne

Kemian laitoksen ja kirjaston väliselle alueelle istutettiin 17.6. seuraavat lajit: 20 lehtokieloa (*Polygonatum multiflorum*), 30 valkovuokkoa (*Anemone nemorosa*), 18 ojakellukkaa (*Geum rivale*), 15 lehtopähkämöä (*Stachys sylvatica*), 5 särmäkuismaa (*Hypericum maculatum*), 40 peurankelloa (*Campanula glomerata*), 30 rantakukkaa (*Lythrum salicaria*), 30 kalliokieloa (*Polygonatum odoratum*), 40 kieloa (*Convallaria majalis*), 15 punakonnanmarjaa (*Actaea erythrocarpa*), 8 lehtoängelmää (*Thalictrum aquilegifolium*) ja 30 valkovuokon punakukkais-ta muotoa.

Nanoteknologian uudisrakennuksen ympäristön istutukset ovat Arkkitehtitoimisto Sipisen suunnitteleamia. Vihertyöt toteutti Viherrys Heinonen Oy. Syys-lokakuussa istutettiin seuraavat lajit ja määrät: 13 metsälehmusta (*Tilia cordata*), 9 kuusta (*Picea abies*), 2 tammea (*Quercus robur*), 36 lehtokuusamaa (*Lonicera xylosteum*) ja 3 korpipaatsamaa (*Frangula alnus*). Osa näistä korvasi rakennusaikana hävinneitä tai vaurioituneita kasveja.

Kesäkukat

Mattilanniemessä oli kuusi kesäkukka-astiaa ja Seminaarinnmäellä 10 astiaa. Yksivuotisia kukkia oli myös perennaryhmien täydentäjinä. Lajeina käytettiin mm. ahkeraliisaa, verenpisaraa, pikkubegoniaa, ruusubegoniaa ja verbenaa.

KASVIKOKOELMAT

Puutarhan kasvit hankitaan ostamalla, keräämällä itse, lahjoituksina ja siemenvaihdon kautta.

Kasvirekisteri

Puutarhan tietojärjestelmän (PUTTI) tietokantoihin kerätään taksonitiedot (nimi- ja levinneisyys- ym. taksonitiedot) ja kasvatustiedot (mm. hankintatiedot, toimenpiteet ja sijoituspaikka puutarhassa).

Toimintakertomusvuonna rekisteriin lisättiin 14 taksonia. Rekisterissä oli vuoden lopussa 621 puuvarlista ja monivuotista ruohovartista taksonia. Rekisterissä on 1742 numeroitua kasvikantaa; lisäys oli 39 hankintanumeroa. Uusia kasveja rekisteröitiin 1183 yksilöä ja siirtoja 183 yksilöä; poistoja oli 12 puuta, 595 pensasta ja 604 ruohovartista yksilöä (hävinneitä ei kokonaan poisteta rekisteristä vaan siirretään omalle poistettujen osastolle). Puutarhassa on yhteensä noin 20 500 kasvia.

Kasvien hankinta 2004

Osastoille istutettiin 28 puuta, 40 pensasta, 340 perennaa ja 900 sipulikasvia. Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija hankki taimet Särkän, Rasimuksen ja Haapisevan perennataimistoista; kuusi perennalajia saatiin lahjoituksena, 7 lajia siirrettiin osastolta toiselle ja kukkasipulit ostettiin kolmesta puutarhamyymälästä. Viherurakoitsija hankki nanoteknologian uudisalueen kasvit Huutokosken Taimistosta. Vanhoja perennoja lahjoitti Eija Merivirta Kivistönranta 10:n pihasta, joka on häviämässä uudisrakentamisen takia.

Siemenvaihto, kasvi- ja siemenherbaariot

Siemenluettelo saatiin kymmenestä ulkomaisesta ja kahdesta kotimaisesta kasvitieteellisestä puutarhasta. Siemeniä tilattiin yhteensä 83 annosta. Kuluneena vuonna puutarhakasvinäytteet eivät karttuneet.

KUVA-ARKISTO

Toukokuussa kuvattiin kasvitieteellisen puutarhan sipulikasveja, yhteensä 18 kuvaa, jotka tallennettiin paperi- ja cd-kuvina. Kuvaajana oli museomestari ja assistenttina suunnittelija. Kuvat otettiin toukokuussa Musican seinustan kukkivista tulppaaneista ja narsisseista; sipulit katosivat maansiirtotöissä syyskuussa.

TUTKIMUS

Tutkimusyhteistyö

Kasvitieteellinen puutarha on ollut mukana Ilmatieteen laitoksen, Suomen kasvitieteellisten puutarhojen ja muiden tutkimuslaitosten yhteisessä SILMU-fenologiattutkimuksessa, jossa seurataan ilmaston vaikutusta kasvien kasvuun. Tutkimuskasvina on kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*) 5 provenienssia, yht. 30 puuta. Toimikertomusvuonna valmistui vuosina 2003–2004 tutkimusta tehneen Juha Lehmusnotkon ekologian ja ympäristöhoidon alaan liittyvä pro gradu -työ ”Kotipihlajan (*Sorbus aucuparia* L.) sopeutumisesta ilmastomuutokseen”.

MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA

Toimintakertomusvuonna maksullisen palvelutoiminnan tulot olivat 19785,05 euroa (ALV 0 %). Tuloja saatiin puutarhurin ja museomestarin palveluista, kirjaston käytöstä, pääsylipuista, opastuksista ja museokaupan myyntituotteista.

Syyskuun 23. päivänä museon ja viestinnän järjestämässä tempauksessa henkilökunnalla oli tilaisuus istuttaa juhlapuun ympärille kukkasipuleita. Tulppaaneita, narsisseja, krookuksia ja helmililjoja istutettiin tempauspäivänä 645 kappaletta. Istuttajat vasemmalta Alexander Nives, Raija Raittila, Hillevi Kotiranta ja Riitta Nissinen. Kuva: JY/Viestintä/Asta Ruodemäki.

Puutarhurin palvelut

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija teki Senaatti-kiinteistöille 250 h puutarhurin ammattityötä, joka sisälsi viheralueiden hoidon asiantuntijatehtäviä, ulkoalueiden työntekijöiden opastusta puistonhoitotöiden erityiskohtiin, istutusten suunnittelua ja taimien hankintaa.

Tuotteiden myynti

Uuden museon yhteyteen perustettu museokauppa on toiminut kaksi vuotta. Myynnissä on taimia, retkeilykasvioita, puisto-oppaita, kasviluuppeja, postikortteja ja muita luontomuseon henkeen soveltuvia tuotteita. Kasvitieteellisen puutarhan tunnuslajia, siperianomenapuuta (*Malus prunifolia* 'Oppio') myytiin 25 kpl. Julkaisujen ohella suosituimpia myyntituotteita olivat luupit, pienet keramiikka-, muovi- ja puueläimet.

TAPAHTUMAT

Osallistuttiin valtakunnalliseen puutarhapäivään, jota Jyväskylässä vietettiin 2.6. Lounaispuistossa. Kasvitieteellisen puutarhan järjestämä Seminaarinmäen opastettu puistokierros houkutteli mukaan muutaman innokkaan kulkijan.

OPASTUS JA NEUVONTA

Annettiin tietoa puutarhan lajistosta, lainattiin herbarionäytteitä, dia- ja valokuvia opiskelijoille, tutkijoille ja harrastajille.

Biologian opiskelijat, lukioitten ja ammatillisten oppilaitosten oppilaat kävivät opiskelemassa lajintuntemusta puutarhan elävistä kasveista ja museon herbarionäytteistä.

Puutarhaneuvoja ja lajinmäärittystä annettiin 15 henkilölle.

Käsikirjastoa kirjallisuustietojen hakemisessa käyttivät tutkijat, opiskelijat ja luontoharrastajat.

Liite 1**Kulttuurihistoriallinen osasto, kävijät vuonna 2004***

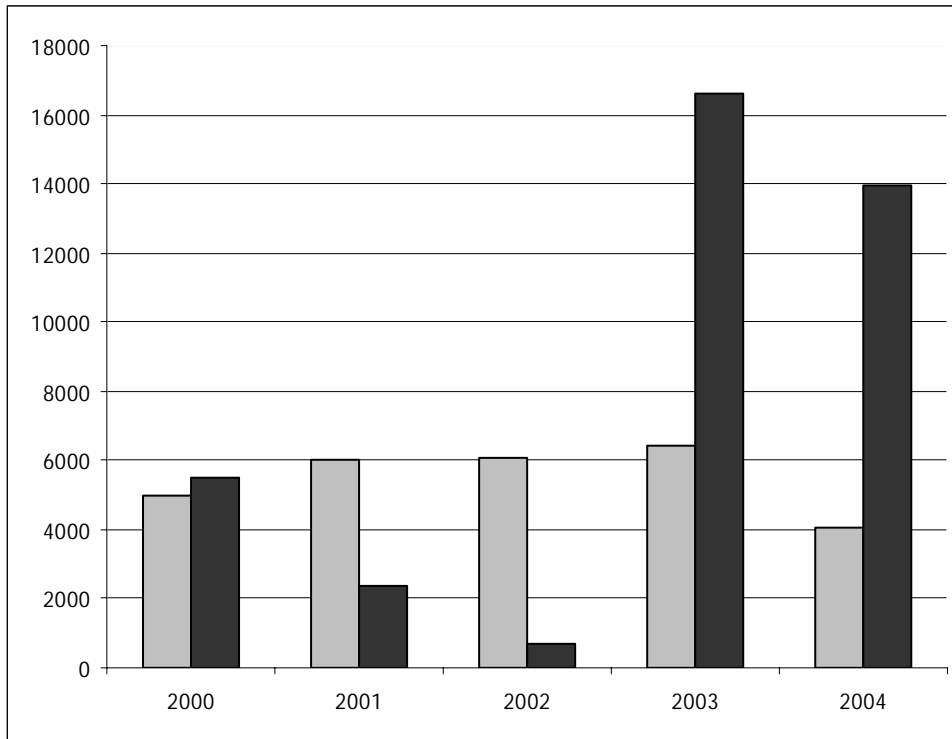
	yksityiset	koululaiset	muut ryhmät	yhteensä
tammikuu	136		35	171
helmikuu	397			397
maaliskuu	192	48	14	254
huhtikuu	523	25	20	568
toukokuu	356		63	419
kesäkuu	252		25	277
heinäkuu	288			288
elokuu	386		19	405
syyskuu	583			583
lokakuu	182	140		322
marraskuu	226			226
joulukuu	123		9	132
yhteensä	3644	213	185	4042

Luonnontieteellinen osasto, kävijät vuonna 2004

	yksityiset	koululaiset	päiväkoti-ryhmät	muut ryhmät	yhteensä
tammikuu	407	112	43	85	647
helmikuu	488	163	85	33	769
maaliskuu	354	498	80	93	1026
huhtikuu	364	430	125	184	1103
toukokuu	574	1592	363	139	2668
kesäkuu	749		44	220	1013
heinäkuu	2022			130	2152
elokuu	725	70	71	93	959
syyskuu	605	420	88	137	1250
lokakuu	676	388	94	138	1296
marraskuu	289	106	120	127	642
joulukuu	257	78	12	59	406
yhteensä	7510	3857	1125	1438	13931

Museon suomen- ja englanninkielisillä internetsivuilla oli vuoden aikana yhteensä runsaat 5500 käyntiä

* Kulttuurihistoriallisen osaston näyttelyyn on vapaa pääsy, joten kävijämäärän laskemisessa käytetään seuraavaa kaavaa: museon vieraskirjan yksittäiset nimet (ei ryhmät) x 3,5

Liite 2**Kulttuurihistoriallisen ja luonnontieteellisen osaston kävijämäärät vuosina 2000–2004**

 kulttuurihistoriallinen osasto

 luonnontieteellinen osasto

Vuosina 2001 ja 2002 luonnontieteellinen osasto oli auki vain osan vuotta.
Keski-Suomen luontomuseo avattiin yleisölle 30.11.2002.

Liite 3
Luonnontieteellinen osasto
Kartunta eliöryhmittäin 2004

	Kartunta	Yhteensä		Kartunta	Yhteensä
Sienet	22	5997	Putkilokasvit	2509	52441
Härmäsienet		3002			
Jäkälät	193	2148	Siemenet	83	3776
Levät		690			
Maksasammalet	3	278			
Lehtisammalet	205	8043			
Täytetyt eläimet	37	1144			
Kalat	1	308	Nahkat	73	1070
Linnut	33	686	Linnut	73	983
Nisäkkät	3	150	Nisäkkäät		87
			Luut		640
			Linnut		316
			Nisäkkäät		324
Hämähäkkieläimet		676	Linnunmunat		967
Juoksujalkaiset		21	Linnunpesät		20
Kaksoisjalkaiset		1			
Simpukat ja kotilot		244	Kivet	2	1965
Ravut		17	Maalajit		94

	Kartunta	Yhteensä		Kartunta	Yhteensä
Hyönteiset					
Perhoset	1515	68380	Sudenkorennot		611
M i k r o t	360	12406	Aikuiset		544
Aikuiset	360	12310	Toukat		67
Kotelot		92	Päivänkorennot		82
Toukat		4	Verkkosiipiset		192
M a k r o t	1155	55974	Kärsäkorennot		111
Aikuiset	1155	54542	Vesiperhoset		1008
Kotelot		553	Aikuiset		984
Toukat		879	Kotelot		24
Kovakuoriaiset	10	28609	Pihtihäntäiset		26
Aikuiset	10	28580	Yhtäläissiipiset		47420
Toukat	29		Luteet	9	2241
Pistiäiset		3866	Kirput		39
Aikuiset		3706	Jäytiäiset		10
Kotelot		15	Kierresiipiset		2793
Toukat		145			
Kaksisiipiset	8	1188			
Aikuiset	6	1180			
Kotelot	2	8			
Suorasiipiset		252			
Torakat		67			
Termitit		28			
			Hyönteiset yht.	1542	156923
			Aikuiset	1540	155107
			Kotelot	2	692
			Toukat		1124
			Näytteet yhteensä	4669	240158

Liite 4 **The Tacoma Opening of Transfigurations: Finns in Russian-America**

The Tacoma opening of Transfigurations: Finns in Russian-America was by every account a success. Approximately 400-450 people visited the Karpeles Museum during the course of the day, and about two hundred were on hand at the official opening ceremony. These included former Finnish consul Norman Westerberg and Dr. Ronald Magdon, President of the Tacoma Historical Society. Focal point of the event was, of course, Godenhjelm's painting, *The Transfiguration of Christ*, which was placed up on the stage set against a very large azure-blue curtain (made especially for the painting) and with an altar table below (dressed in white linen and with a large 19th century Finnish Bible flanked on either side by Neo-Classical candlesticks from Sweden). Flag poles and large bouquets of flowers stood on either side of the altar. Represented were large Finnish, Russian and American flags. (The poles were fashioned by a Finnish-born immigrant, John Sandstrom.) In the center of the hall were manuscript cases displaying original correspondence (and maps) written or used by Napoleon. Along the walls were Transfiguration displays which included items from Finland, Sweden and Russia dating to the period 1750-1850. These included, among other things, an 1851 Colt revolver (of the type given to the Russian czar and his brothers by the gun's inventor), *Hjelpreda i Hushållning för Unga Fruentimber* (from Finland, 1756), a 1796 painted cradle from Oravais, a copy of the Swedish War Laws (1774), a Baltic miniature (of a lady in Empire attire) — this piece had survived the Warsaw Ghetto! — mid-19th century Russian vodka- and water bottles from Alaska, and a carafe and glasses from Finland (ca. 1850s, 1840s respectively). We also had an original 1876 printing of the Grand Duchy of Finland

Constitution. In addition to the many artifacts, I composed overview descriptions of Finland in the period from the Great Wrath to 1809. These dealt to a large extent with Finnish identity, Swedish-Russian warfare, Napoleon, Neo-Classicism in art and architecture, and, of course, the growth of Finnish nationalism. In any case, on the walls were hung gold-framed portraits of Gustaf III, Katherine the Great, Alexander I, Nicholai I, and Alexander II. I also included a special place for a 1903 original Edelfelt print of *Döbeln vid Jutas*. Next to the Edelfelt piece were additional portraits of Döbeln and Gustaf IV.

The program began with my welcoming the assembled visitors. I then gave a very short talk on how the painting, by virtue of its unique history, “transcends” specific identities of religion and ethnicity. Consul Westerberg gave his welcoming words in Finnish. He also commented on the Finnish role in contributing to Russian-Alaska. Ron Magdon talked about the long history of Finnish immigration to the New World and to Tacoma. Then, as a fitting way to close the opening, Valerie Navarro and Daniel Erickson appeared in period-correct Russian garb. Both are fluent in Russian, and each teach Russian language at Foss High School. They brought greetings from “the Russian Czar,” as composed by an old Russian lady in Tacoma. Valerie, who is a professionally-trained singer, then, without introduction, filled the hall with her rendition of the Imperial Russian anthem. Following that, she thrilled everyone by singing Finland's anthem in Finnish (which she had practiced with a native-Finn for correct pronunciation!) How moving it was to hear so many of the Finnish immigrants in attendance join Valerie in singing what truly captures the Finland's soul! Following the short program, coffee, Finnish sweetbreads and Finnish cookies were served. Festivities began at 1:30, and while they were scheduled to be over by 4 PM, visitors were still looking at exhibits or drinking coffee at 5 o'clock.

In other words, by any measure, our opening in Tacoma was a success, even though the city newspaper gave us virtually no press. Indeed, if I were asked what I thought was best about the event, I'd have to say that I was sincerely heartened to see that this celebration of the early Finnish presence in the New World was given full and sincere support by the other Scandinavian groups in our region, many of whose members, of course, are Lutheran. In addition to Finnish, one heard Finland-Swedish, Rikssvenska, and Norwegian being spoken. Ladies from the Daughters of Norway helped serve coffee; women members of the Order of Runeberg and Vasa Lodge Norden used Normanna Hall to bake hundreds of cookies and to make six hundred small Russian Imperial flags (as souvenirs). Finnish-Americans and Swedish-Americans offered period objects to be displayed. I was truly astounded to learn that someone actually got up at the Sons of Norway Lodge meeting the other evening and urged their membership "to support the Finns!" And that's exactly what they did! In other words, yesterday, many of our good people in Tacoma disregarded their own ethnic identities and, for a few hours, celebrated Finland and its contribution to our early West Coast history. In my opinion, this is the type of thing we must learn to do if Scandinavian-American culture is to survive. In short, what a remarkable "ecumenical" influence this one altarpainting has had! I wonder what Cygnaeus or Godenhjelm would say?

Brian B. Magnusson, Ph.D.

Chair: Transfigurations Committee in Tacoma

Brian B. Magnusson perheineen Tacoman näytellyssä.

Liite 5**Attending the re-dedication of the *Transfiguration of Christ* in Sitka, October 17, 2004**

In August I helped pack the Berndt Abraham Godenhjelm altar painting *The Transfiguration of Christ* at the Nordic Heritage Museum in Seattle, which was its last stop during its half-year exhibition tour in the USA. It had visited the states of Michigan, Minnesota, Illinois and Washington, and was now sent home to Sitka, Alaska. It had been admired by thousands that visited the exhibit (*Transfigurations – Finns in Russian America*), and become known by many more from articles in the Finnish American press. Soon I would get another chance to see and admire the painting. I received an invitation from the Sitka Lutheran Church (SLC) to attend the re-dedication service to be held on Sunday, October 17, and was asked to present a summary of the exhibit tour, which I had helped to arrange.

My wife Benita and I flew by Alaska Airlines to Sitka the day before, and it was a beautiful Saturday afternoon. While flying over many of the Alaskan islands I was thinking about the hundreds of Finnish sea captains and ship crews that navigated the waters of the northern Pacific Ocean about one and a half century ago. After months at sea, praying for a safe return to Sitka, they must have looked forward to the warmth of their Lutheran Church and the beauty and message of its altar painting.

We received a warm welcome by Pastor James Drury, Mr. Harvey Brandt and Mrs. Dorothy Breedlove, both members of the SFC Historical Preservation Committee, and many, many more. Sitka is a beautiful city (population 9000) in a fjord-like setting. The weather was cool, but sunny, which was unusual for this normally windy and rainy season. It was with great anticipation on Sunday morning that we entered the Sitka Lutheran Church,

located right in the center of the town, next the St. Michael and All Archangels Russian Orthodox Cathedral. In the entrance lobby the exhibit posters and many historical artifacts were nicely displayed. And, entering the sanctuary, our eyes immediately found THE PAINTING! It was well displayed in a corner behind the pulpit, still awaiting its final location. The re-dedication service was dignified, festive and well attended, with the Lesson from Mark 9:2-8. Following the service Benita and I joined Pastor Drury in greeting the attendees as they left the church. They all thanked us for our part in the painting's restoration and exhibit project, and begged us to forward their appreciation to all others involved, in particular to Maria Enckell in Helsinki, Dr. Heikki Hanka and Pirjo Vuorinen in Jyväskylä, and Dr. Brian Magnusson on Fox Island, Washington.

After luncheon at SLC, followed a two hour afternoon program at the church called *Celebrating a Shared History*. During the first hour several speakers, representing various Alaskan historical organizations, presented their greetings and congratulations to SLC and briefly described their own activities. Father John Zabinko of the St. Michael Russian Orthodox Cathedral expressed his joy of seeing the painting returned to its rightful home, and praised the efforts of all that had help make it possible. The second portion of the program started with Leif Methner bringing greetings from Finland and describing research by Maria Enckell and others in mapping Alaskans whose ancestors were Finns employed by the Russian American Company. My presentation included pictures and highlights from the various exhibit venues, like the visit of Finnish Bishop Jorma Laulaja to Finlandia University in Hancock, Michigan, and the worship service of the Seattle Finnish Lutheran Church at the Nordic Heritage Museum, with Finnish, Swedish, Estonian and English languages used in the service. The program ended with a brief recital on the SLC historical

1844 Kessler organ. After the program Father Zabinko guided us on a tour of his St. Michael church.

The date of the re-dedication service had been chosen to coincide with the annual Alaska Day Festival, which commemorates the Purchase Transfer of Russian claim of Alaska to the United States of America at Sitka on October 18, 1867. It is a two weeks program, and we had a chance to witness the key event on Monday, the *Transfer Ceremony 1867 Commemoration* on Castle Hill, where the Governor's mansion once stood. Leading up to the ceremony was a grand parade through the main streets of Sitka. The best place to see the marching bands, Native Indian dancers, school children, and many more groups, was standing in front of the SLC. We saw a large Finnish flag carried by an exchange student from Lempäälä.

The contribution of the Finns to the early Alaskan history is at least by now well known by the residents of Sitka and likely also by many of the thousands of tourists that visit the city during the cruise ship season. The visitor guide *All About Sitka 2004* includes a full page titled *Sitka Lutheran Church dates to Russian Era*. The article starts with "Throughout its long and rich history, SLC has been home to dynamic and interesting stories, including that of the congregation's first altar piece, the Transfiguration of Christ, painted by Finnish artist Berndt Abraham Godenhjelm, who created the work in 1839 when living in St.Petersburg." We also visited the Russian Bishop's House, built in 1843, now a museum. The guides were sure to point out that it was built primarily by Finnish carpenters.

It was a memorable visit for us to Sitka, Alaska, where the Finnish flag is flying high.

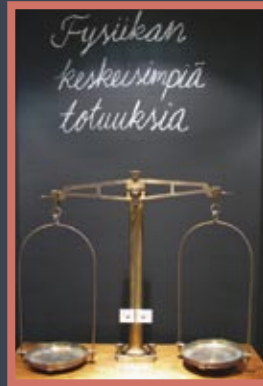
Norman Westerberg
Honorary Finnish Consul Emeritus at Seattle

Kunniakonsuli emeritus Norman Westerberg Sitkan luterilaisen seurakunnan kirkon juhlatilaisuudessa Celebrating Shared History 17.10. Kuva: Leif Mether.

Päiväkotiryhmä Keski-Suomen luontomuseossa. Kuva: Tapani Kahila.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO